

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Archeologijos šaltinių tyrimų ir interpretacijos metodai	Istorija (05H)	Istorijos	Archeologijos katedra/LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos		konsultacijos	1
Individualus	4	Tiriamasis rašto darbas	2,5
Iš viso kreditų:			7,5
Dalyko anotacija			
<p>Tinkamas metodologijos pasirinkimas yra vienas svarbiausių kokybiškos disertacijos parengimo veiksnių, todėl dalykas „Archeologijos šaltinių tyrimų ir interpretacijos metodai“ siekia padėti doktorantui įveikti šį mokslinio tyrimo etapą. Pagal disertacijos tematiką ir pobūdį, doktorantas analizuoja galimas mokslinio tyrimo metodologijos strategijas, kurios apima: archeologijos lauko tyrimų metodų analizę (destrukciniai ir nedstrukciniai metodai, jų teikiamos galimybės ir ribotumas), archeologijos šaltinių datavimo ir chronologijos metodų analizę (radiokarboninio datavimo metodologija, dendrochronologija, archeomagnetiniai metodai, termoluminescenciniai metodai, kt.), laboratorinių metodų archeologijos šaltinių struktūrų analizei taikymo galimybes (visuminės metalų sudėties tyrimo metodų taikymas archeologijoje, cheminių metodų taikymas archeologijoje, optinė emisinė spektroskopija, X-spindulių fluorescencija (XRF), neutronų aktyvacijos analizė, Mesbauerio (Mössbauer) spektroskopija, petrografiniai metodai, kt.), archeologijos šaltinių sisteminimo analizę (klasifikacijos, tipologijos, matematinės statistikos metodai, GIS, kt.), archeologijos šaltinių interpretacijos galimybes (etnologija ir etnoarcheologija, eksperimentinės archeologijos, rašytinių šaltinių teikiamos galimybės, kraštovaizdžio archeologija, atskirų teorinės archeologijos kryptų interpretaciniai modeliai, kt.), taip pat susijusių mokslų, paleobotaninių, paleozoologinių, paleoantropologinių tyrinėjimų teikiamų galimybių analizę. Dalykas taip pat numato nagrinėti archeologijos istorijos ir archeologijos paveldosaugos temas.</p>			
Pagrindinė literatūra			

Aston, M.. *Interpreting the Landscape: Landscape Archaeology and Local Studies* (London: B.T. Batsford), 1985.

Banning E.B. *The Archaeologist's Laboratory: The Analysis of Archaeological Data (Interdisciplinary Contributions to Archaeology)*, 2000

Baxter M. J. *Exploratory Multivariate Analysis in Archaeology*, 1994

Van Pool T. L., Leonard R. D. *Quantitative Analysis in Archaeology*, 2010

David B., Thomas J. (ed.) *Handbook of Landscape Archaeology*, 2008

Mehre M., Wescott K. *GIS and Archaeological Site Location Modelling*, 2006.

Silverman, David. *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications, 2000

Prudence M. Rice. *Pottery Analysis: A Sourcebook*. 2000

Tilley, C. (ed.) *Reading Material Culture*. 1990.

Thomas J. *Time, Culture and Identity: An Interpretative Archaeology*.1995.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Albinas Kuncevičius	Dr. (HP)	Prof.	1.A.Kuncevičius. Lietuvos viduramžių archeologija. Vilnius. Versus Aureus. 2005. - ISBN 9955-601-65-5. 2. A.Kuncevičius. Chapitre premier. Les Origines. – Historiographie de la Lituanie un Millénaire. Sous la direction Yves Plasseraud. Editions Armeline. Crozon. 2009. ISBN: 978-2-910878-36-8. 3.A.Kuncevičius, R.Jankauskas,R.Laužikas,D.Stankevičiūtė, I.Rutkauskaitė. Dubingiai Radvilų tėvonija. Vilnius. Vilniaus dailės akademijos leidykla. 2009. ISBN 978-9955-854-65-4. 4. A.Kuncevičius. Lietuva 1009 metais archeologų ir istorikų darbuose – Florilegium Lithuanum (in honorem

		<p>eximii atgue academici Lithuanni domini Eugenii Jovaiš anniversarii sexagesimi causa dicatum. Vilnius. 2010. P.127-150. ISBN 978-9955-20-518-0.</p> <p>5.A.Kuncevičius. Senųjų Trakų pilis – Vytautas Didysis epocha. Straipsnių rinkinys 2000-2010. Skiriama Žalgir mūšio 600 metų sukakčiai. Trakų istorijos muziejus. 20 P.7-20 – ISBN 978-9955-9767-9-0.</p>
Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5		
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus		

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Atminties kultūra ir istoriografija	Istorija (05H)	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos/LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
individualus	3	konsultacijos	1
tiriamasis rašto darbas	2	seminarai	1,5
Iš viso kreditų:			7,5

Dalyko anotacija
Nagrinėjant atminties kultūros problematiką Lietuvoje, postkomunistinėse ir Vakarų šalyse, dažnai neįžvelgiami skirtumai tarp profesionaliosios istoriografijos ir atminties kultūros

konstravimo, neretai laikant istorikus vienus svarbiausiais šalies atminties kultūros – vieno svarbiausio tautinės tapatybės šaltinių – konstruktoriais.

Šio dalyko tikslas – analizuojant atminties kultūros konstravimo ypatybes Vidurio, Vakarų Europoje ir Lietuvoje, atskleisti specifinę profesionaliosios istoriografijos vietą šiuose procesuose. Analizuojant konkrečias šalyse Vidurio ir Vakarų Europos šalyse, bus siekiama atskleisti, kokiomis aplinkybėmis istorikas ne tik prisideda prie tautinių tapatybių konstravimo, tačiau ir kaip tautos transformavimo (kūrimo) poreikiai tiesiogiai daro poveikį istorikų vykdomiems tyrimams. Šiame kontekste bus skiriamas didelis dėmesys taip vadinamajai istorijos politikai, atskleidžiant tiek jos konstruktyvųjį poveikį tapatybių transformacijos procese, tiek negatyvųjį – kalbant visų pirma apie istorinių tyrimų reikšmę autoritarinių režimų įsitvirtinimui. Toks požiūris į aptariamą problemą, reikalauja komparatyvistinės prieigos. Dėl šios priežasties kurse bus lyginamos atminties kultūros autoritarinėse, postkomunistinėse ir demokratinėse valstybėse, neišleidžiant iš akių istorijos tyrimų reikšmės.

Chronologine prasme šis kursas apima nacionalizmo epochos laikotarpį, tačiau jame bus nagrinėjami ir nūdienos procesai, vykstantys Lietuvoje ir Europoje. Tuo pačiu šiame kurse bus analizuojami naujausi tyrimai, skirti ne tik atminties kultūros problematikai, tačiau ir jos sąveikai su istoriografija.

Pagrindinė literatūra

1. Aleida Assmann, *Der lange Schatten der Vergangenheit. Erinnerungskultur und Geschichtspolitik*, Bonn 2007
2. Jan Assmann, *das kulturelle Gedächtnis. Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen*, München 2002, (4. Auflage)
3. Edgar Wolfrum, *Geschichte als Waffe. Vom Kaiserreich bis zur Wiedervereinigung*, Göttingen 2002 (2. Auflage).
4. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“, Vilnius 2008.
5. Darius Staliūnas, *Savas ar svetimas paveldas? 1863-1864 m. sukilimas kaip lietuvių atminties vieta*, Vilnius 2008.
6. Naujasis Vilniaus perskaitymas: didieji Lietuvos istoriniai pasakojimai ir daugiakultūrinis miesto paveldas, Vilnius 2009.
7. *Nuo Basanavičiaus, Vytauto Didžiojo iki Molotovo Ribbentropo. Atminties kultūros transformacijos XX-XXI a. Lietuvoje*, Vilnius 2010
8. Aurimas Švedas, *Matricos nelaisvėje, Sovietmečio lietuvių istoriografija (1944-1985)*, Vilnius 2010

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus (2006-2010)
---	-----------------	---------------	--

Alvydas Nikžentaitis	Dr.hab.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak można podzielić wspólną historię? Dzieje Rzeczypospolitej Obojga Narodów w historiografii i świadomości Litwinów // "O nas bez nas". Historia Polski w historiografiach obcojęzycznych. W-wo Poznańskie-Poznań, 2007. s.123-134 2. Kryžiaus karų epocha Lietuvos kultūrinėje atmintyje // Kryžiaus karų epocha Baltijos regiono tautų istorinėje sąmonėje: mokslinių straipsnių rinkinys (Sud. Rita Trimonienė, Robertas Jurgaitis). Šiauliai: Saulės delta, 2007, p.236-249. 3. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinė tautos specifika ir santykis su moderniąja tauta // Praeities pėdsakais. Sud.. Edmundas Rimša . – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2007, p.135-154. 4. Kampf um die Erinnerung: Memel/Klaipėda im 20. Jahrhundert, in: Nordost-Archiv. Zeitschrift für Regionalgeschichte. N.F. 2006. Nordost-Institut Lüneburg, 2007, S. 148-159. 5. Die Epoche der Diktaturen Erinnerungskonkurrenz in Litauen“, <i>Geschichtspolitik und Gegenerinnerung. Krieg, Gewalt und Trauma im Osten Europas</i> (Osteuropa, 2008, 58. Jhg., Heft 6), hrsg. von M. Sapper, V. Weichsel, Berlin, 2008, S. 159–166. 6. Nauka historii na Litwie między tradycją a wyzwaniem nowoczesności. <i>Zapiski historyczne</i>. Toruń, 2008, T. LXXIII, zesz. 2-3, p. 7-16. 7. Nuo Vytauto Didžiojo iki Molotovo Ribentropo: Kultūrinės atminties politika Lietuvoje, in: Lietuvių – lenkų santykiai amžių bėgyje. Istorinė atminties, Vilnius 2009, S. 363-374 8. Litewski Żalgiris, Polski Grunwald: Dawa roposy narodowe w kontekście porównawczym, in <i>Zapiski historyczne</i> 2010, T.75, Nr. 2, S. 7-21 (su Živile Mikailiene) 9. L'appropriation symbolique d'une ville multiculturelle: les cas le Kaunas, Klaipėda et Vilnius, in: <i>Revue germanique internationale</i>, 2010/11, P. 41-60 (kartu su Dangiru Mačiuliu ir Vasilijumi Safronovu)
----------------------	---------	------	---

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis kodas	Fakultetas	Katedra
Baltijos regiono archeologija: šaltiniai, metodologija, interpretacija	Istorija, 05H	Istorijos fak., Archeologijos katedra	
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	3	tiriamasis rašto darbas	2,5

Viso:7,5 kreditai

Dalyko anotacija

Dalykas skirtas pagrindinių bronzos ir geležies amžių Baltijos regiono archeologijos šaltinių, metodologijų ir interpretacijų analizei. Koncentruojantis į Baltijos regiono archeologijos problemas, dėmesys teikiamas įvairių laikotarpių šaltinių, skirtingų metodologijų ir daugiaperspektyvių interpretacijų analizei ir savarankiškam tyrimui. Siekiama suvokti kaimyninių kraštų archeologinių tyrimų problematiką, įvertinti archeologų darbus, tyrimo metodus ir išvadas. Galimos tyrimų kryptys - Baltijos kraštuose II tūkst. prieš Kr. pab. – XII a. po Kr. naudoti daiktai (papuošalai, darbo įrankiai, ginklai ir kt.), žaliavos (spalvotieji metalai, gintaras ir kt.), dirbinių gamybos technologijos, stilistinės įtakos, ornamentika; nagrinėjama dvasinė kultūra (laidosena: pilkapynų ir kt. laidojimo paminklų atsiradimo, raidos bei kaitos problemos, senieji tikėjimai, kultai ir apeigos), gyventojų demografija, migracija, etnosų kaita, genčių formavimasis. Nagrinėjama Baltijos regiono ūkio raida (žemdirbystė, gyvulininkystė, žvejyba, metalurgija ir kt.), gyvenviečių išsidėstymas, statyba, prekybiniai ir kultūriniai baltų, germanų, fino ugrų bei vakarų slavų ryšiai, prekybos keliai, lobiai, numizmatika. Svarbią vietą užima vikingų vaidmuo Baltijos regione, miestų ir valstybių atsiradimo klausimai. Ypatingas dėmesys skiriamas chronologinių sistemų ir sąvokų analizei. Dalykas siekia ugdyti savarankiško mokslinio darbo kompetencijas rengiant tiriamąjį rašto darbą, kurio pagrindu galėtų būti rengiamą doktoranto mokslinė publikacija arba pranešimas konferencijoje. Konsultuojančių dėstytojų vaidmuo – padėti formuluoti mokslinio darbo kryptis, problematiką, vertinti doktoranto pažangą.

Pagrindinė literatūra

1. Bitner-Wróblewska A. From Samland to Rogaland. East-West connections in the Baltic basin during the Early Migration Period. Warszawa, 2001.
2. The Viking Heritage: A dialogue between cultures. Stockholm, 1996.
3. Schätze der Ostgoten. Theis, 1995.
4. The Magic of Gold in Life and Legend. Stockholm, 1994.
5. Davidson E. Viking & Norse Mythology. Chancellor Press, 1994
6. Okulicz-Kozarin L. Finowie Zachodni. Warszawa, 1993.
7. Chropovsky B. Die Slawen. Historische, politische und kulturelle Entwicklung und Bedeutung. Prag. 1988.
8. Selirand J. Tõnisson E. Through Past Millennia. Archaeological Discoveries in Estonia. Tallinn, 1984.
9. Montelius O. Dating the Bronze Age with special reference to Scandinavia. 1986.
10. Die Völkerwanderung. Leipzig, 1976.
11. Die Germanen. Berlin, 1976. Bd. I, II.
12. Kristiansen K. Europe before History. New Studies in Archaeology. Cambridge University Press, 2000
13. Kristiansen K., Larsson T.B. The Rise of Bronze Age Society. Travels, Transmissions and Transformations. Cambridge University Press, 2005.
- Lang V. The Bronze and Early Iron Ages in Agers in Estonia. Tartu University Press, 2007.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Valdemaras Šimėnas	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etnokultūriniai procesai Vakarų Lietuvoje I m.e. tūkstantmečio viduryje: monografija. Vilnius, 2006. 2. Prūsų kilmės beiėškant. Prūsų gentys I tūkstantmečio pabaigoje ir II tūkstantmečio pradžioje – prūsiškasis periodas (IX-XIII a.) // Baltų archeologija. V., 2002, Nr. 1(13). P. 2-8. 3. Gilded Items in the Middle Iron Age in Lithuania // Acta Academiae Artium Vilnensis. No 20. Prehistoric Art in the Baltic Region. Vilnius, 2000. P. 143-145. 4. Užmirštieji prūsai. Archeologija, istorija, padavimai. Vilnius, 1999.
Algimantas Merkevičius	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. The Vaškai hoard // Archaeologia Baltica. Vol. 6, Klaipėda, 2006, p. 32-38. 2. Material culture and the East Baltic Bronze Age Society // Interarchaeology, 1. BASE. Culture and Material Culture. Tartu-Riga-Vilnius, 2005, p. 39-52. 3. Preliminary investigation of ceramic materials – particularly important stage for successful conservation of pottery // Materials science

		<p>(Medžiagotyra). Vol. 10, No. 4, 2004, p. 334-337 (bendraut. Kiuberis J., Juškėnas R., Kareiva A.).</p> <p>4. Senųjų žemdirbystės laukų tyrinėjimai šiaurės vakarų Lietuvoje // Archaeologia Lituana, Vilnius, 2003, T. 4, p. 186-198 (bendraautorė R. Nemickienė).</p> <p>5. Paleolitas ir mezolitas Pietų Skandinavijoje. Vilnius, 2002 (bendraautorius E.Šatavičius).</p> <p>6. Stone, Bronze and Early Iron Ages // Lithuanian Archaeology: Investigations and Findings. Vilnius, 1998. P. 1-4.</p>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr. 5		
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus		

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Lietuvos civilizacinės monados klostymasis	Istorija, 05 H	Istorijos fak.,	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos		Konsultacijos	1
individualus	4	tiriamasis rašto darbas	2,5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>Dalyko tikslas – analizuoti Lietuvos istorijos raidą, remiantis civilizacine istorijos koncepcija ir nagrinėjant ją pasaulio civilizacijų tipologijos požiūriu; aiškinti Lietuvos istorinę raidą kaip civilizacijos paribio ir vėluojančios monados fenomeną.</p> <p>Lietuvos ištraukimo į civilizacijų arealą pradinis etapas yra ypač sudėtingas ir prieštaringas. Jis vyko konfliktinėmis aplinkybėmis, Lietuvai pakeitus orientaciją diametraliai priešinga kryptimi, todėl reikia paaiškinti tokio posūkio priežastis ir jo pasekas.</p> <p>Dalyko struktūra metodologiniu požiūriu gali būti suskirstyta į dvi stambias dalis, kurios konceptualiai susiję tarpusavyje. Pirmojoje nagrinėjama civilizacijų tipologija ir jų vertybių sistemos bei nubrėžiami teoriniai rėmai, kuriais remiamasi antrojoje dalyje, kalbant apie</p>

Lietuvos istoriją civilizaciniu aspektu (jos pritaipimo prie vienos ar kitos civilizacijos vertybių sistemos proceso problema).

Pirmoje dalyje analizuojama: pasaulio civilizacijų struktūros; civilizacijų tipologija ir vertybių sistema; visuomeniniai santykiai iki ir po feodalizmo; ūkis kaip pasyvioji ir kaip lemiančioji vertybė; raštas ir mokslas; menas; religija; tauta kaip civilizacijos subjektas.

Antroje dalyje nagrinėjama: Lietuvos pritaipimo prie Vakarų ar Bizantiškosios civilizacijų klausimas; geopolitinė Lietuvos padėtis; rusų civilizacijos poveikis XIII–XIV a.; pagoniškos Lietuvos geopolitinė situacija; luominės visuomenės susidarymas; Lietuvos ūkis; Lietuvos rašto kultūros susiklostymas; gudų tautos susidarymas; europinės lietuvių tautos susidarymas.

Pagrindinė literatūra

1. Bumblauskas A. Senosios Lietuvos istorija 1009 – 1795 . V., 2005.
2. Gudavičius E. Lietuvos istorija. T. 1: Nuo seniausių laikų iki 1569 metų. V., 1999.
3. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. *Specialusis „Lietuvos istorijos studijų“ leidinys, t. 5.* V., 2008.
4. Гене Б. История и историческая культура средневекового Запада. М., 2002.
5. Aleksin N., Beavois D., Ducreux etc. Historia Europy Środkowo-Wschodniej. Lublin, 2000. T.1-2.
6. Kavolis V. Civilizacijų analizė.V., 1998.
7. Szücs J. Try Europy. – Lublin, 1995.
8. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. М., 1992.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Edvardas Gudavičius	Habil. dr.	Prof.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brunonas Kverfurtietis ir Lietuva //1009 metai: Šv. Brunono Kverfurtiečio misija. Vilnius: Aidai, 2006, p. 9 – 65. 2. Lietuvos akto promulgacijos kelias: nuo Vytauto kanceliarijos iki Lietuvos Metrikos: mokslinė studija. Vilnius: VU I-kla, 2006. 79 p. 3. Tautinės lietuvių savimonės lygis XIV a. pabaigoje //Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. <i>Specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys, t. 5,</i> Vilnius: VU I-kla, 2008, p. 117-128 4. Simono Daukanto studentiškais etninės tapatybės modelis. Paradigminių parametrų susidarymo aplinkybės ir ištakos daugiatautės Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos tradicijų rakurse //Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. <i>Specialusis „Lietuvos istorijos</i>

			<p><i>studijų leidinys, t. 5, Vilnius: VU I-klā, 2008, , p. 293-330.</i></p> <p>5. Šventojo Brunono mikrohagiografijos klausimas // Lietuvos istorijos studijos, t. 23. Vilnius, 2009, p. 19-34.</p>
Eligijus Raila	Dr.	Doc.	<p>1. Barok // Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego : analizy i obrazy. Kraków, 2006, p. 34-49.</p> <p>2. Odrodzenie // Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego: analizy i obrazy. Kraków, 2006, p. 431-446.</p> <p>3. Oświecenie // Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego: analizy i obrazy. Kraków, 2006, p. 447-461.</p> <p>4. Apie 1791 gegužės 3-iosios konstituciją. Vilnius: Aidai, 2007.</p> <p>5. Švietimo reforma ir mokslas // Lietuva 1009-2009. Vilnius: Vilniaus Dailės akademijos I-klā, 2009, p. 297-303.</p> <p>6. Universitetas ir Vilniaus švietimo apygarda: LDK atminties horizontai // Lietuva 1009-2009. Vilnius: Vilniaus Dailės akademijos I-klā, 2009, p. 373-379.</p>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Dailė kaip istorijos tyrimų šaltinis	Istorija (05H)	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	3	tiriamasis darbas	2,5

Iš viso kreditų:	7,5
------------------	-----

Dalyko anotacija
<p>Istoriniuose tyrimuose dailė iki šiol naudojama pirmiausia kaip iliustracija. Dailės kūrinio supratimas, sugebėjimas jį „skaityti“ yra skatinamas ir formuojamas VU Istorijos fakulteto BA ir MA kursuose, skirtuose dailės istorijai ir Lietuvos dailės bei architektūros palikimui. Šis daktarinių studijų lygio kursas jį pasirinkusiems turi padėti įsigilinti į su jo tyrimo lauku ir laiku susijusį dailės palikimą ir jį analizuoti šaltinotyryniū aspektu, taikant tradicinius ir naujausius metodus – tokius kaip formos analizė, ikonografija ir ikonologija, semiotinė analizė, recepcinė estetinė, psichologinė, socialinė ir feministinė interpretacijos.</p> <p>Šis kursas yra tarpdisciplininis, jame naudojamos dailėtyros ir filologijos žinios. Doktorantas dėstytojo konsultuojamas, turės pasirinkti jo tiriamai problemai reikšmingą arba artimą dailės kūrinį grupę, pagal savo disertacijos tyrimo pobūdį pasirinkti jų interpretacijos metodus ir atlikti šaltinotyryinį kūrinį apibūdinimą, kuriame bus vertinama ir kūrinio interpretacijos raiška.</p>
Pagrindinė literatūra
<ol style="list-style-type: none"> 1. F. Haskell. History and its Images. New Haven & London, Yale University Press, 1993. 2. P. Burke. Eyewitnessing. The uses of Images as Historical Evidence. Ithaca, New York, Cornell University Press, 2001. 3. N. Bryson, M. A. Holly, K. Moxey (Sud.) Visual Theory. Painting and Interpretation. N.Y. 1991. 4. W. J. T. Mitchell, Iconology. Image, Text, Ideology. Chicago and London 1986. 5. Meno istorijos įvadas. Sud. Hans Belting, Heinrich Dilly, Wolfgang Kemp, Willibald Sauerlaender, Martin Warmke. Vilnius, Alma littera, 2002 6. James Elkins. The domain of Images, On the historical Study of visual artefacts. Ithaca, New York, Cornell University Press. 1999.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Irena Vaišvilaitė	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Postkommunistische Transformationsprozesse in Litauen /kartu su A. Navicku ir kt. In.: Katholische Kirche und Zivilgesellschaft in Osteuropa /Hrsg. Manfred Spieker. München, Wien, Zürich, 2003, p. 315-368. 2. Church history in Lithuania - a new approach towards institutions, contents and methods. Kirchen- und Kulturgeschichtsschreibung in Nordost- und Ostmitteleuropa: Initiativen, Methoden, Theorien. Münster, 2006, p. 173-180.

			<p>3. Between Nationalism and Universality – Catholic church in Lithuania 1919 – 1940 // Aufbrüche und Umbrüche. Kirche und Gesellschaft Ostmittel- und Südosteuropas zwischen den Weltkriegen (1918 – 1939).- Köln-Weimar-Wien: Böhlau Verlag, 2007. S. 41 – 49</p> <p>4. Stanislaus Hosius und Gründung des Jesuitenkollegs in Wilna // Stanislaus Hosius. Sein Wirken als Humanist, Theologe und Mann der Kirche in Europa /Hg. von B. Jähnig und H.-J. Karp. – Münster: Aschendorff Verlag , 2007. S. 177 – 183.</p> <p>5. The Changing Face of Vilnius: From Capital to Administrative Center and Back // Cities after the Fall of Communism. Reshaping Cultural Landscapes and European Identity /Edited by John Czaplicka, Nida Gelazis, and Blair A. Ruble. Washington, D.C.: Woodrow Wilson Center Press, 2009, p. 17-52.</p>
--	--	--	--

Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2011 11 05, protokolo Nr.5
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Istorijos taikomųjų aspektų (“taikomosios istorijos”) ugdymo įgūdžiai profesinei karjerai	Istorija (05H)	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	4	tiriamasis rašto darbas	1,5
Iš viso kreditų:			7,5

Dalyko anotacija

Šiandienos Lietuvos visuomenėje įsivyraujant individualizacijos tendencijoms, kuomet nacionalinis tapatumas globalizacijos sąlygomis netenka visuotinai priimtinių atpažinimo ženklų, atsiranda galimybė Lietuvos istoriografijai tapti visuomenę vienijančių modelių kūrėja ir transliuotoja. Tačiau svarstant tautinio identiteto ir istoriografijos sąveiką, būtina atkreipti dėmesį į dar vieną dėmenį – neakademiškus istorinės informacijos šaltinius (žiniasklaida, kinas, istorinis romanas, istorinė dailė, istorinė drama, muziejų ekspozicijos, paveldo objektai, istorijos vadovėliai ir t.t.). Šį papildymą sąlygoja istorikų tyrėjų ir didaktikų teiginiai, esą Lietuvos istorijos mokslas, Atgimimo laikais turėjęs didžiulį poveikį visuomenei, nesugebėjo išnaudoti savo, kaip istorinės sąmonės formuotojos, resursų – informacija apie istoriją dažniausiai gaunama ne iš konkrečių istorikų darbų, o iš kitų istorinės informacijos kanalų. Tad iškyla ne binarių, bet trinarių – nacionalinio tapatumo, neakademiškus istorinės informacijos kanalų ir istoriografijos – ryšių problematika.

Šiame dalyke, ugdančiame istorijos taikomųjų aspektų įgūdžius profesinei karjerai, paskaitų ir seminarų metu bus įvardijami ir aptariami istoriko žingsniai, suponuojantys jo gautų tyrimo rezultatų taikymą įvairiuose neakademiškuose istorinės informacijos šaltiniuose, kurie galėtų tapti nacionalinio tapatumo formavimo veiksniais globalizacijos sąlygomis.

Pagrindinė literatūra

1. Deutsche Erinnerungsorte / Hg. E. François, H. Schulze. München: Verlag C. H. Beck, 2003, Band I-III.
2. Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika: Švietimo studijų sąsiuvinys / Sud. A. Poviliūnas. Vilnius, 1997.
3. Istoriofrafija ir atvira visuomenė / Sud. U. Becher, Bumblauskas, J. Rüsen. Vilnius, 1998.
4. Les lieux de memoire, Paris, 1983-1994, vol.I-VII.
5. Rüsenas J. Istorijos didaktika Vakarų Vokietijoje: Nauji istorijos tyrinėjimai savižinos link // Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika: Švietimo studijų sąsiuvinys / Sud. A. Poviliūnas. Vilnius, 1997, p. 14-27.
6. Rüsenas J. Pasakojamosios galios raida, mokantis istorijos. Moralinės sąmonės ontogenezės hipotezė // Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika: Švietimo studijų sąsiuvinys / Sud. A. Poviliūnas. Vilnius, 1997, p. 28-47.
7. Rüsenas J. Patirtis, aiškinimas, orientacija: trys istorijos mokymosi matmenys // Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika: Švietimo studijų sąsiuvinys / Sud. A. Poviliūnas. Vilnius, 1997, p. 48-55.
8. Norkus Z. Istorika. Vilnius, 1996.
9. Norkus Z. Jørno Rüseno istorinės kultūros studijų teorinės idėjos // Problemos. 2005, Nr. 67, p. 33-47.
10. Нора П. Как писать историю Франции? // Франция - Память. Санкт Петербург: С. Петербургский университет, 1999, с. 66-94.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Alfredas Bumblauskas	Dr. (HP)	Prof.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Senosios Lietuvos istorija, 1009-1795. Vilnius. R. Paknio leidykla, 2005. – 485. 2. Vilniaus universiteto istorinės atminties modeliai ir praeities reprezentacijos XIX-XX amžiuje // Lietuvos istorijos studijos. 2005, t. 16, p. 48-64. 3. Lietuvos istorijos periodizacijos modeliai socialinės istorijos požiūriu // Lietuvos istorijos studijos, 2006, t. 17, p. 9 - 26. 4. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos paveldo „dalybos“ ir „Litva/Lietuva“ distinkcijos konceptas // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. <i>Specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys“</i>, t. 5. Vilnius: VU I-kl, 2008, p. 15-66. 5. Aktualieji ir istoriniai Europos regionai: Lietuvos Didžioji Kunigaikštija, ULB, Vidurio Rytų Europa // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir tautiniai naratyvai. <i>Specialusis Lietuvos istorijos studijų leidinys</i>, t. 7. Vilnius, 2009, p. 17-37. 6. Lietuvos Tūkstantmetis: dvi atmetos alternatyvos // Lietuvos istorijos studijos, t. 23, Vilnius, 2009, p. 127-158.
Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) Kodas	Fakultetas	Katedra
Istorijos mokslo ir istorinės sąmonės sąlyčio problemos	Istorija, 05 H	Istorijos fak.,	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra/LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos		Konsultacijos	2
individualus	3	tiriamasis rašto darbas	2,5

Dalyko anotacija
<p>Vienas iš šiuolaikinės istorijos didaktikos tyrimo laukų - istorijos mokslo ir istorinės sąmonės sąlyčio problemos. Šios užduoties požiūriu istorijos didaktika apibūdinama kaip istorijos mokslo didaktika.</p> <p>“Istorijos mokslo ir istorinės sąmonės sąlyčio problemų” kursas pratęstų, išplėtotų bei pagilintų magistro studijų dalyke “Teorinės ir didaktinės Lietuvos istorijos problemos” studentų įsisavintas žinias bei įgytus gebėjimus.</p> <p>Dalyko tikslai :</p> <p>ugdyti doktorantūros studentų gebėjimą akademiniam diskurse “užčiuopti” iš kolektyvinės istorinės sąmonės ateinančius istorinės ar nūdienos tikrovės interpretavimo mitus bei stereotipus, atsekti šių mitų ir stereotipų istori(ografi)nę kilmę;</p> <p>ugdyti doktorantūros studentų gebėjimą didaktiškai orientuoti bei pateikti savo mokslinį tyrimą.</p> <p>Pagrindinės dalyko kryptys:</p> <p>Istorinės sąmonės studijos: problemos ir perspektyvos;</p> <p>Istorinės sąmonės mitai bei stereotipai Lietuvos istoriografijoje, jų “numitinimo” pavyzdžiai;</p> <p>Akademinės istorijos ir šiuolaikinės istorijos didaktikos sąveika: įtampos, problemos, sprendimų paieškos;</p> <p>Istorinio tyrimo didaktinis orientavimas.</p>
Pagrindinė literatūra
<ol style="list-style-type: none"> 1. Deutsche Erinnerungsorte / Hg. E. François, H. Schulze. München: Verlag C. H. Beck, 2003, Band I-III. 2. Geschichtsbewusstsein empirisch / Hg. B. Borries, H.-J. Pandel, J. Riisen. Pfaffenweiler, 1991. 3. Gyvosios istorijos programa: istorinė kultūra šiuolaikinės sąmonės formavimui. Vilnius, 1998. 4. Istorinė sąmonė ir istorijos didaktika / sud. A. Poviliūnas. Švietimo studijų sąs. Nr. 2. Vilnius, 1997 (A. Bumblausko, A. Poviliūno, J. Riiseno, I. Šutinienės str.). 5. Istorigrafija ir atvira visuomenė (A. Bumblausko, U. Becher, J. Kockos, B. von Borieso, F. Pingelio, A. Poviliūno, S. Ahonen straipsniai). Vilnius, 1998. 6. Nikžentaitis A. Vytauto ir Jogailos įvaizdis Lietuvos ir Lenkijos visuomenėse. Vilnius, 2002. 7. Rohlfes J. Geschichte und ihre Didaktik. – Göttingen, 1986. 8. Riisen J. Istorika. Istorikos darbų rinktinė. – Vilnius, 2007. 9. Šermukšnytė R. Lietuvos istorijos aktualinimas Lietuvos dokumentiniame kine ir televizijoje (1988-2005 m.). Daktaro disertacija. Vilnius, 2006. Mašinosraštis. 10. Šutinienė I. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės paveldo reikšmės populiariose tautinio naratyvo interpretacijose //Lietuvos istorijos studijos. t. 21. Vilnius, 2008, p. 102-120.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Alfredas Bumblauskas	Dr.	Prof.	<p>7. Senosios Lietuvos istorija, 1009-1795. Vilnius. R. Paknio leidykla, 2005. – 485.</p> <p>8. Vilniaus universiteto istorinės atminties modeliai ir praeities reprezentacijos XIX-XX amžiuje // Lietuvos istorijos studijos. 2005, t. 16, p. 48-64.</p> <p>9. Lietuvos istorijos periodizacijos modeliai socialinės istorijos požiūriu // Lietuvos istorijos studijos, 2006, t. 17, p. 9 - 26.</p> <p>10. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos paveldo „dalybos“ ir „Litva/Lietuva“ distinkcijos konceptas // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. <i>Specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys“</i>, t. 5. Vilnius: VU I-klā, 2008, p. 15-66.</p> <p>11. Aktualieji ir istoriniai Europos regionai: Lietuvos Didžioji Kunigaikštija, ULB, Vidurio Rytų Europa // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir tautiniai naratyvai. <i>Specialusis Lietuvos istorijos studijų leidinys</i>, t. 7. Vilnius, 2009, p. 17-37.</p> <p>Lietuvos Tūkstantmetis: dvi atmestos alternatyvos // Lietuvos istorijos studijos, t. 23, Vilnius, 2009, p. 127-158.</p>

Nerijus Šepetys	Dr.	Doc.	<p>1. Lietuvių santykiai su žydais? Naujausioji holokausto istoriografijos analitika // Naujasis židinys/Aidai. 2005, nr. 6, p. 246-254.</p> <p>2. Molotovo – Ribbentropo paktas ir Lietuva. Vilnius.: Aidai, 2006. 335 p.</p> <p>3. Sąjūdžio epochos istoriografijos problemos // 1991 metų sausio 13-oji Lietuvoje naujausių mokslinių kontekste=13 January 1991 in Lithuania in the context of the newest scientific research: moksl. str. rinkinys. Vilnius: VPU I-kla, 2006, p. 35-42; 177-184.</p> <p>4. Rusijos ir Lietuvos santykiai XX amžiaus šiuolaikinėje lietuvių istoriografijoje// Lietuvos istorijos studijos. Vilnius, 2007, t. 19, p. 150-162.</p> <p>5. „Lietuvos vaizd(avim)as šiuolaikiniuose Rusijos istorijos vadovėliuose // Lietuvos istorijos studijos. 2008, t. 22, p. 144-162.</p> <p>6. Отсутствующая "Национальная история" Литвы // Национальные истории на постсоветском пространстве /Под ред. Ф. Бомсдорфа, Г. Бордюгова. МоскваЖ Фонд Фридриха Наумана, АИРО-XX1, 209, с. 101-129.</p>
-----------------	-----	------	---

Alvydas Nikžentaitis	Habil. dr.	Doc.	<p>10. Jak można podzielić wspólną historię? Dzieje Rzeczypospolitej Obojga Narodów w historiografii i świadomości Litwinów // "O nas bez nas". Historia Polski w historiografiach obcojęzycznych. W-wo Poznańskie-Poznań, 2007. s.123-134</p> <p>11. Kryžiaus karų epocha Lietuvos kultūrinėje atmintyje // Kryžiaus karų epocha Baltijos regiono tautų istorinėje sąmonėje: mokslinių straipsnių rinkinys (Sud. Rita Trimonienė, Robertas Jurgaitis). Šiauliai: Saulės delta, 2007, p.236-249.</p> <p>12. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinė tautos specifika ir santykis su moderniąja tauta // Praeities pėdsakais. Sud.. Edmundas Rimša . – Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2007, p.135-154.</p> <p>13. Kampf um die Erinnerung: Memel/Klaipėda im 20. Jahrhundert, in: Nordost-Archiv.Zeitschrift für Regionalgeschichte.N.F. 2006. Nordost-Institut Luneburg, 2007, S. 148-159.</p> <p>14. Die Epoche der Diktaturen Erinnerungskonzurrenz in Litauen“, <i>Geschichtspolitik und Gegenerinnerung. Krieg, Gewalt und Trauma im Osten Europas</i> (Osteuropa, 2008, 58. Jhg., Heft 6), hrsg. von M. Sapper, V. Weichsel, Berlin, 2008, S. 159–166.</p> <p>15. Nauka historii na Litwie między tradycją a wyzwaniem nowoczesności. <i>Zapiski historyczne</i>. Toruń, 2008, T. LXXIII, zes. 2-3, p. 7-16.</p> <p>16. Nuo Vytauto Didžiojo iki Molotovo Ribentropo: Kultūrinės atminties politika Lietuvoje, in: Lietuvių – lenkų santykiai amžių bėgyje. Istorinė atminties, Vilnius 2009, S. 363-374</p> <p>17. Litewski Żalgiris, Polski Grunwald: Dawa roposy narodowe w kontekście porównawczym, in <i>Zapiski historyczne</i> 2010, T.75, Nr. 2, S. 7-21 (su Živile Mikailiene)</p> <p>18. L'appropriation symbolique d'une ville multiculturelle: les cas le Kaunas, Klaipėda et Vilnius, in: <i>Revue germanique internationale</i>, 2010/11, P. 41-60 (kartu su Dangiru Mačiuliu ir Vasilijumi Safronovu)</p>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5			Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas		Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Istoriniai Europos regionai ir Lietuva		Istorija (05H)	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius	
paskaitos		konsultacijos	2	
individualus	3	tiriamasis darbas	2,5	
Iš viso kreditų:			7,5	
Dalyko anotacija				
<p>Dalyke <i>Istoriniai Europos regionai ir Lietuva</i> pristatomos klasikinės ir šiuolaikinės Europos regioninių tyrimų koncepcijos, analizuojamos regioninių tyrimų Lietuvos istoriografijoje perspektyvos. Dabartinė Lietuvos istoriografija vis dar tebėra nacionalinio istorijos tyrimų formato ir <i>baltų dėmių</i> naikinimo strategijos <i>Prokrusto lovoje</i>. Regioninė tyrimų kryptis, besiremianti komparativistiniu tyrimo metodu, viena vertus, galėtų pateikti integresnį (konteksto prasme) Lietuvos istorijos vaizdą, kita vertus, padėtų atsinaujinti pačiai istoriografijai, leisdamą peržengti nacionalinio tyrimo formato rėmus. Kurse aptariamos svarbiausios sąvokos ir teorijos, kurių pagalba ir konstruojami erdviniai ir laikiniai Europos regionų modeliai. Iš Europos regionų didžiausias dėmesys skiriamas Vidurio Europos, kaip periferinės Vakarų Europos dalies, ir rytinės jos dalies (Vidurio Rytų Europos) koncepcijoms. Šiame kontekste analizuojamos ir Lietuvos regioninio identiteto paieškos. Lietuvos specifika aiškina jos periferinė padėtimi, akcentuojamas jos nuolatinis vėlavimas (<i>Pastumtos kortų kaladės dėsnis</i>). Istorinių Europos regionų tyrimai - palanki sritis tarpdisciplininiam dialogui, kuris galėtų tapti dar vienu impulsu Lietuvos istoriografijos metodologiniam ir tematiniam atsinaujinimui.</p>				
Pagrindinė literatūra				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bague R. Ekscentriškoji Europos tapatybė. V., 2001. 2. Bumblauskas A. Lithuania and Europe's historical regions /bibliogr. // Lithuanian foreign policy review, nr. 1 (5), p.179-190, Vilnius, 2000. 3. Bumblauskas A. Senosios Lietuvos istorija: 1009-1795. V., 2005. 4. Conze W. Ostmitteleuropa: Von der Spätantik bis zum 18. Jahrhundert. - München, 1992. 				

5. Delanty G. Europos išradimas: idėja, tapatumas, realybė. - Vilnius, 2002.
6. Gudavičius E. Lietuvos europėjimo kelias: istorinės studijos / sudarė A. Bumblauskas, R. Petrauskas. - Vilnius, 2002.
7. Halecki O. Historia Europy - jej granicy i podzialy. - Lublin, 1994.
8. Kłoczowski J. Europa Śródkowo-Wschodnia w historiografii krajów regionu. - Lublin, 1993.
9. Kłoczowski J. Młodsza Europa. - Warszawa, 1998.
10. Szücs J. Trzy Europy. - Lublin, 1995.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Alfredas Bumblauskas	Dr. (HP)	Prof.	<p>12. Senosios Lietuvos istorija, 1009-1795. Vilnius. R. Paknio leidykla, 2005. – 485.</p> <p>13. Vilniaus universiteto istorinės atminties modeliai ir praeities reprezentacijos XIX-XX amžiuje // Lietuvos istorijos studijos. 2005, t. 16, p. 48-64.</p> <p>14. Lietuvos istorijos periodizacijos modeliai socialinės istorijos požiūriu // Lietuvos istorijos studijos, 2006, t. 17, p. 9 - 26.</p> <p>15. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos paveldo „dalybos“ ir „Litva/Lietuva“ distinkcijos konceptas // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. <i>Specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys“</i>, t. 5. Vilnius: VU I-kla, 2008, p. 15-66.</p> <p>16. Aktualieji ir istoriniai Europos regionai: Lietuvos Didžioji Kunigaikštija, ULB, Vidurio Rytų Europa // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir tautiniai naratyvai. <i>Specialusis Lietuvos istorijos studijų leidinys</i>, t. 7. Vilnius, 2009, p. 17-37.</p> <p>17. Lietuvos Tūkstantmetis: dvi atmestos alternatyvos // Lietuvos istorijos studijos, t. 23, Vilnius, 2009, p. 127-158.</p>

Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis kodas	Fakultetas	Katedra
Istorinių laikų archeologija: kryptys, metodai, problemos	Istorija, 05H	Istorijos fak., Archeologijos katedra	
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos		konsultacijos	1
Individualus	4	tiriamasis rašto darbas	2,5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>Istorinių laikų archeologija – istorijos mokslo dalis, tyrinėjanti šį laikotarpį archeologiniais mokslo metodais, pagal to meto materialinės kultūros liekanas (archeologiniai paminklai ir radiniai, archeologiniai kasinėjimai, stratigrafinis ir tipologinis datavimas ir t.t.). Dalyke siekiama ugdyti doktoranto mokomojo tiriamojo darbo įgūdžius, atsižvelgiant į laikotarpio šaltinių specifiką, metodų ir interpretacijų įvairovę. Galimos doktorantų savarankiško tyrimo kryptys: vėlyvųjų piliakalnių ir pilių, miestų ir miestelių, dvarų ir dvarviečių, pagoniško ir katalikiško kulto paminklų, technologijų raida, atskirų archeologijos šaltinių ir jų grupių analizė bei interpretacija. Dalykas numato ne tik Lietuvos istorinių laikų archeologijos duomenų tyrimus, bet ir šiuolaikinių metodologijų ir teorijų nagrinėjimą. Ypatingas dėmesys skiriamas tarpdalykiniam požiūriui į archeologijos tyrimus ugdymui, sąvokų ir terminijos analizei, susijusių mokslo sričių šaltinių, metodologijų ir interpretacijų suvokimui. Dalykas siekia ugdyti savarankiško mokslinio darbo kompetencijas rengiant tiriamąjį rašto darbą, kurio pagrindu galėtų būti rengiamą doktoranto mokslinė publikacija arba pranešimas konferencijoje. Konsultuojančių dėstytojų vaidmuo – padėti formuluoti mokslinio darbo kryptis, problematiką, vertinti doktoranto pažangą.</p>
Pagrindinė literatūra
<ol style="list-style-type: none"> 1. Daugudis V. Senoji medinė statyba Lietuvoje. Vilnius.1982. 2. Fehring G.P. Einführung in die Archäologie des Mittelalters. Darmstadt, 1987. 3. Gerrard Chr. Medieval Archaeology. Understanding Traditions and Contemporary Approaches. Routledge.London and New York. 2003. 4. Encyclopedia of Historical Archaeology. Edited by Charles E.Orser, Jr. Routledge. London and New York. 2002. 5. Kajzer L. Wstęp do archeologii historycznej w Polsce. Łódź, 1996. 6. Katalynas K. Vilniaus plėtra XIV-XVII a. Vilnius. 2006. 7. Kuncevičius, A. Lietuvos viduramžių archeologija. Vilnius, 2005. 8. Lietuvos piliakalniai. Atlasas. T.I-III. Vilnius. 2005. 9. Lietuvos pilys. Vilnius. 1971. 10. Lietuvos pilių archeologija. Klaipėda. 2001.

11. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės christianizacija XIV a. pabaigoje – XV a.: archeologiniai radiniai su krikščioniškais simboliais. Vilnius. 2009.
12. Urbanavičius V. Lietuvių pagonybė ir jos relikvai XIII-XVI amžiuje: Habilitacinės disertacijos tezės. Vilnius. 1993.
13. Vaitkevičius G. Vilniaus įkūrimas. Vilnius. 2010.
14. Vėlius, G. Kernavės miesto bendruomenė XIII-XIV a. Vilnius, 2005.
15. Zabiela G. Lietuvos medinės pilys. Vilnius. 1995.
16. Zabiela G. Viduramžių archeologija Lietuvoje // Lituanistika. 2001. Nr. 3 (47).P.20-30.
17. Žulkus V. Palangos viduramžių gyvenvietės. //Acta Historica Universitatis Klaipedensis. T. 6. Klaipėda. 1997
18. Žulkus V. Viduramžių Klaipėda. Miestas ir pilis, archeologija ir istorija. Vilnius. 2002.
19. Археология Беларуси. Т.4. Минск. 2001.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Albinas Kuncevičius	Dr. (HP)	Prof.	<p>1.A.Kuncevičius. Lietuvos viduramžių archeologija. Vilnius. Versus Aureus. 2005. - ISBN 9955-601-65-5.</p> <p>2. A.Kuncevičius. Chapitre premier. Les Origines. – Historiographie de la Lituanie un Millenaire. Sous la direction Yves Plasseraud. Editions Armeline. Crozon. 2009. ISBN: 978-2-910878-36-8.</p> <p>3.A.Kuncevičius, R.Jankauskas,R.Laužikas,D.Stankevičiūtė, I.Rutkauskaitė. Dubingiai Radvilų tėvonija. Vilnius. Vilniaus dailės akademijos leidykla. 2009. ISBN 978-9955-854-65-4.</p> <p>4. A.Kuncevičius. Lietuva 1009 metais archeologų ir istorikų darbuose – Florilegium Lithuanum (in honorem eximii atque academici Lithuanni domini Eugenii Jovaiša anniversarii sexagesimi causa dicatum. Vilnius. 2010. P.127-150. ISBN 978-9955-20-518-0.</p> <p>5.A.Kuncevičius. Senųjų Trakų pilis – Vytautas Didysis epocha. Straipsnių rinkinys 2000-2010. Skiriama Žalgirio mūšio 600 metų sukakčiai. Trakų istorijos muziejus. 2010. P.7-20 – ISBN 978-9955-9767-9-0.</p>

Gintautas Vėlius	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Kernavės miesto bendruomenė XIII-XIV a.</i> Vilnius, 2005. 2. Archeologinių tyrinėjimų Kernavėje istorija. Lietuvos valsčiai, Musninkai, Kernavė, Čiobiškis. Vilnius, 2005, p. 43-52 (kartu su A. Luchtanu). 3. Kernavė – “Inovacinio kiemo galimybės”? // Lietuvos archeologija. T. 35, Vilnius, 2009. 4. <i>Lietuviškieji piniginiai sidabro lydiniai Kernavėje</i> // Archaeologia Lituana. Nr. 11, Vilnius, 2010, p. 156-169 (kartu su Bagdzevičiene J.). 5. <i>Sugrįžtantys numirėliai: “netradicinė” laidosena Lietuvos Viduramžių senkapiuose</i> // Lietuvos istorijos studijos. T. 25, Vilnius, 2010, p. 62-73.
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr. 5			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Moklo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
LDK lotyniški, rusėniški, lenkiški, vokiški šaltiniai: šaltinotyra, paleografija ir šaltinių publikavimas	Istorija (05H)	Istorijos	Senovės ir viduramžių istorijos/LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos	1	konsultacijos	1
Individualus	2	seminarai	3.5
Iš viso kreditų:			7.5
Dalyko anotacija			

Šiandieniniame Lietuvos istorijos moksle novatoriškus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos darbus, kuriems taikomi *naujumo, originalumo, tiriamosios problemos aktualumo (Lietuvos ir tarptautinio)* kriterijai, yra sunku atlikti nepasitelkiant plačios šaltinių duomenų (publikuotų ir rankraštinų) bazės, nevykdant gilių šaltinotyrynių tyrimų. Patirtis rodo, kad bakalauro ir magistrinių studijų metu įgytų paleografijos ir šaltinotyros žinių nepakanka – visų pirma dėl itin įvairios kalbiniu požūriu LDK dokumentacijos ir raštijos, taip pat dėl netobulo svetimų kalbų mokėjimo. Tolesnio gilinimosi reikalauja ir itin „išsklaidytas“ LDK archyvų pobūdis.

Šio kurso tikslas – tolesnis šaltinotyros, paleografijos, archeografijos, archyvistikos žinių, gebėjimų ir šaltinių tyrimo įgūdžių tobulinimas bei gilinimas. Įvadinių paskaitų metu aptariamos fundamentaliosios Lietuvos istorijos šaltinių publikacijos, pateikiami duomenys apie pagrindines LDK istorijos dokumentacijos ir raštijos saugojimo vietas Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse. Praktinių užsiėmimų metu (konsultacijos ir seminarai) analizuojami įvairių laikotarpių lotyniški, rusėniški, lenkiški, vokiški šaltiniai, tobulinamas specialybės kalbų (lenkų, rusėnų, lotynų, vokiečių) mokėjimas, stiprinami paleografiniai teksto pažinimo gebėjimai. Paskaitų dalį sudarys ir praktiniai užsiėmimai. Jų metu tekstologiškai bus nagrinėjami Jono Dlugošo, Motiejaus Strykovskio, Alberto Vijūko-Kojalavičiaus ir kitų autorių istoriografiniai kūriniai siekiant atskleisti jų komponavimo būdus ir šaltinius. Šių autorių tekstų nagrinėjimo bendra gija taps pastangos aptikti ir identifikuoti Antikos bei vėlesnių amžių istorikų veikalus, kurie pasitarndavo kaip pasakojamosios medžiagos aruodai. Medievistikos kryptį pasirinkusiam pradedančiajam mokslininkui aktualus dar neskelbtų viduramžių ir ankstyvųjų naujųjų laikų šaltinių *in extenso* ar jų ištraukų skelbimo bendrų principų ir konkrečios technikos išmanymas ir taikymas. Siūlomame kurse bus aptariami įvairių mokslinių šaltinių publikacijų metodai, praktiškai mokoma publikavimo technikos. Tuo būdu šio kurso klausytojams sudaromos galimybės dalyvauti istorijos šaltinių publikacijų rengimo spaudoje darbuose, savo individualaus mokslinio darbo rezultatus skelbti bendrame Lietuvos istorijos instituto ir Vilniaus universiteto leidinyje „Istorijos šaltinių tyrimai“.

Pagrindinė literatūra

„Empfehlungen zur Edition frühneuzeitlicher Texte“ erarbeitet von der Arbeitsgemeinschaft außeruniversitärer historischer Forschungseinrichtungen // Jahrbuch der historischen Forschung in der Bundesrepublik Deutschland, Berichtsjahr 1980. Stuttgart, 1981, p. 85–95.

Čapaitė, R. *Gotikinis kursyvas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto raštinėje*. Vilnius: Versus aureus, 2007.

Gieysztor, A. *Historia pisma łacińskiego*. Warszawa, 1973.

Grun, P. A. *Leseschlüssel zu unseren alten Schrift* (= Grundriß der Genealogie, t. 5). Limburg an der Lahn: C. A. Starke Verlag, 1984 (repr.).

Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku, redaktor naukowy K. Lepszy, Wrocław, 1953.

Jablonskis, K. *Istorija ir jos šaltiniai*, Vilnius: Mokslas, 1979, p. 219–298 (Lietuvos rusiškųjų aktų diplomatika).

Lietuvos Metrikos leidimo ir aprašymo metodiniai nurodymai, parengė A. Choroškevič, S. Kaštanov, ats. red. V. Pašuto ir J. Jurginis, Vilnius, 1985.

Porębski, S. *Paleografia łacińska*. Warszawa, 1997.

Rabikauskas, P. *Diplomatica generalis (Praelectionum lineamenta)*. Romae, 1989.

Semkowicz, W. *Paleografia łacińska*. Kraków: Universitas, 2002.

Szymański, J. *Nauki pomocnicze historii*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001.

Thompson, E. M. *An Introduction to Greek and Latin Paleography*. Oxford: OUP, 2002 (repr.).

Wolff, A. Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku, *Studia Źródłoznawcze*, t. 1. Warszawa–Poznań, 1957, p. 155–181.

Щепкин, В. *Русская палеография*. Москва : Аспект пресс, 1999.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
---	-----------------	---------------	--

Artūras Dubonis	Dr.	<p><i>Traidenis. Monarcho valdžios atkūrimas Lietuvoje (1268–1282)</i>. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2009. Pp 241, [1]. ISBN 978-9955-847-12-0</p> <p><i>Lietuvos Metrika</i>: knyga Nr. 523 (1528). Viešųjų reikalų knyga 1. Par. A. Baliulis, A. Dubonis. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2006. Pp 278, [2]. ISBN 9986-780-78-0</p> <p>Dvylika Traidenio valdymo metų: Haličo-Voluinės metraščio lietuviškųjų žinių informatyvumo klausimu // Istorijos šaltinių tyrimai. Sud. D. Antanavičius, D. Baronas; A. Dubonis (redkol. pirm.) ir kt. T. 1. Vilnius: LII leidykla, 2008, p. 11–25. ISSN 2029-0705</p> <p>Шварн Данілавіч і папяровыя ілюзіі праваслаўнай Літвы // <i>Silva rerum nova. Штудыі ў гонар 70-годдзя Георгія Я. Галенчанкі (Athenaeum. Commentarii historiae et culturae, vol. 12)</i>. Уклад. А. Дзярновіч, А. Семянчук. Вільня-Мінск: Aidai – Athenaeum, 2009, p. 96–104. ISBN 978-9955-656-63-0</p> <p>К вопросу о влиянии соседей на литовское общество в период становления Литовского государства // <i>Ruthenica</i>. Т. VI. Київ: „Ruthenica“, 2007, p. 259–274. ISSN 1995-0276</p>
Darius Antanavičius	Dr.	<p><i>Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro Jogailaičio dvaro sąskaitų knygos (1494–1504)</i>, parengė D. Antanavičius ir R. Petrauskas, Vilnius, 2007, LVI+512 p. (ISBN 978-9986-9071-5-2)</p> <p><i>Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 71 (1585–1586). Užrašymų knyga 71</i>, parengė D. Antanavičius, Vilnius: LII leidykla, 2008, XXVI+146 p. (ISBN 978-9955-847-08-3 (71 knyga) / ISBN 5-420-01071-2 (bendras))</p> <p><i>Valentino Saurmano laišakai imperatoriui Ferdinandui I iš Žygimanto Augusto Vilniaus dvaro (1561–1562)</i>, sudarė D. Antanavičius, V. Gerulaitienė, J. Kiaupienė, parengė D. Antanavičius, Vilnius, 2009, XLVI+274 p. (ISBN 978-9986-9071-8-3)</p> <p><i>Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto dvaro sąskaitos (1543–1548). 1544 XI 15 – 1546 XI 15. 1 knyga</i>, parengė D. Antanavičius, vertė S. Narbutas, Vilnius, 2009, LI+540 p. (ISBN 978-9986-9071-9-0)</p>

Darius Baronas	Dr.	<p><i>Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 276 (1584, 1586, 1597). Teismų bylą knyga 62, parengė D. Antanavičius, Vilnius: LII leidykla, 2010, 308 p. (ISBN 978-9955-847-34-2).</i></p> <p>Su Mačiuliu, D. <i>Pilėnai ir Margiris: istorija ir legenda</i>, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2010.</p> <p><i>Vilniaus pranciškonų kankiniai ir jų kultas XIV–XX a.</i>, (= <i>Studia franciscana lithuanica</i>, t. 4), Vilnius: Aidai, 2010.</p> <p>„The year 1009: St Bruno of Querfurt between Poland and Rus’“ // <i>Journal of medieval history</i>, vol. 34, no. 1 (2008), p. 1–22.</p> <p>„Katalikiška ir stačiatikiška Lietuva XIII a.“ // <i>Lietuvos valstybės susikūrimas europiniame kontekste</i>, sud. R. Petrauskas, Vilnius: Versus aureus, 2008, p. 244–259.</p> <p>„Byzantium and Lithuania: North and South look at each other“ // <i>Byzantium, New Peoples, New Powers: the Byzantino-Slav Contact Zone, from the Ninth to the Fifteenth Century</i>, ed. by M. Kaimakamova et al., (= <i>Byzantina et Slavica Cracoviensia</i>, t. 5), Cracow, 2007, p. 303–317.</p> <p>„Pirmosios septynios bažnyčios Lietuvoje ir keletas istorijos mokslo paradoksų“ // <i>Kultūros barai</i>, nr. 10, 2007, p. 85–90.</p> <p>„Miškų lietuvių ir stepių totorių susidūrimas Mindaugo laikais“ // <i>LKMA metraštis</i>, t. 30, 2007, p. 27–42.</p>
----------------	-----	---

Patvirtinta IF taryboje 2011 11 05, protokolo Nr. 5
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka)	Fakultetas	Katedra
--------------------	-----------------------	------------	---------

	kodas		
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos susidarymas ir europinės civilizacijos sklaida vėlyvaisiais viduramžiais	Istorija (05H)	Istorijos	Senovės ir viduramžių istorijos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
seminarai	2	konsultacijos	1
individualus	2	rašto darbas	2.5
Iš viso kreditų:			7.5

Dalyko anotacija

Lietuvos valstybės susidarymas geriausiai atsiskleidžia, nagrinėjant socialinių struktūrų bei politinių, administracinių, teisinių institutų atsiradimo ir jų tolesnės plėtotės procesą. Taip žvelgiant, išryškėja ilgalaikė ir netolydi Lietuvos valstybės kūrimosi eiga, kuomet struktūrinių pokyčių periodus keisdavo sąstingio ar net nuosmukio laikai. Lietuvos valstybė formavosi gilios socialinės ir kultūrinės transformacijos apimtoje vėlyvųjų Viduramžių (XIII–XV a.) Europoje. Ši aplinkybė lėmė, viena vertus, nevienalaikių socialinių struktūrų susidūrimą naujos valstybės teritorijoje, bet, kita vertus, sparčią adaptaciją prie jau susiformavusių ar besiformuojančių europinių institucijų, normų ir sampratų.

Šio kurso tikslas – analizuojant Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos (toliau – LDK) ir Vakarų bei kaimyninių Vidurio Rytų Europos kraštų socialinių ir valstybinių struktūrų raidą, pažinti viduramžiškos valstybės funkcionavimo sąlygas ir principus, stebėti jos raidos tendencijas, išsiaiškinti valstybinių struktūrų modernizavimo prielaidas bei nustatyti intensyviausių pokyčių laikotarpius. XIII–XV a. Lietuvos visuomenė ir valstybė formavosi ir vystėsi perimdama bei plėtodama europinės visuomenės bruožus, todėl jos pažinimas galimas tik Vakarų ir Vidurio Rytų Europos istorinio proceso kontekste. Taigi esminis šio kurso aspektas yra LDK susidarymas universalios vėlyvųjų Viduramžių Europos politikos ir kultūros įtakos sąlygomis. Kita vertus, LDK plėtra į rytus įtraukė ją į stačiatikiškos Bizantijos civilizacijos erdvę, o tai lėmė ryškius regioninius skirtumus valstybėje. Šiame kurse siūloma komparatyvinė perspektyva leidžia įvertinti skirtingų Europos regionų panašumus ir skirtumus, o taip pat geriau suprasti tolesnės jų istorinės raidos trajektorijas. Didžiausias dėmesys skiriamas valstybinių struktūrų ir institucijų raidai bei svarbiausių socialinių ir teisinių normų kaitai. Paskaitų metu apžvelgiamos pagrindinės XIII–XV a. LDK istorijos tendencijos, gretinant jas su analogiškų politinių, socialinių ir kultūrinių reiškinių kaita Vakarų ir Vidurio Rytų Europoje. Pristatomos naujausios europinės medievistinės istoriografijos kryptys. Supažindinama su įvairiakalbių vėlyvųjų Viduramžių šaltinių pobūdžiu.

Dalyką sudaro kelios įvadinės konsultacijos: supažindinimas su problematika, rašto darbo temų suderinimas; seminarai, kuriuose doktorantai pristato savo tiriamąjį darbą pasirinkta tema (atitinkančią jų disertacijos problematiką). Šis darbas yra egzamino įvertinimo pagrindas.

--

Pagrindinė literatūra

9. Bardach Juliusz, *Studia z ustroju i prawa Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV-XVII w.*, Warszawa-Białystok, 1970
10. Bloch Marc, *La société féodale*, t. 1-2, Paris, 1939-1940 (ir įvairūs vėlesni leidimai bei vertimai)
11. *Europa im späten Mittelalter. Politik – Gesellschaft – Kultur*, hrsg. von R. C. Schwinges, Ch. Hesse, P. Moraw, München, 2006
12. Given James, *State and Society in Medieval Europe*, Ithaca, New York/London, 1990
13. Gudavičius Edvardas, *Lietuvos europėjimo keliais: istorinės studijos*, Vilnius, 2002
14. *Lietuvos valstybės susikūrimas europiniame kontekste*, sud. R. Petrauskas, Vilnius, 2008
15. *Modernizacja struktur władzy w warunkach opóźnienia. Europa Środkowa i Wschodnia na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych*, red. M. Dygo, S. Gawlas i H. Grala, Warszawa, 1999
16. Petrauskas Rimvydas, *Lietuvos diduomenė XIV a. pabaigoje – XV a.: sudėtis–struktūra–valdžia*, Vilnius, 2003
17. Rowell Stephen C., *Iš viduramžių ūkų kylanti Lietuva. Pagonių imperija Rytų ir Vidurio Europoje, 1295-1345*, Vilnius, 2001
18. Schubert Ernst, *Fürstliche Herrschaft und Territorium im späten Mittelalter*, München, 1996

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
---	-----------------	---------------	--

Rimvydas Petrauskas	Dr.	Prof.	<p>18. Didžiojo kunigaikščio institucinio dvaro susiformavimas Lietuvoje (XIV a. pabaigoje – XV a. viduryje) // Lietuvos istorijos metraštis 2005/1, Vilnius, 2006, p. 5-38</p> <p>19. Knighthood in the Grand Duchy of Lithuania from the Late Fourteenth to the Early Sixteenth Centuries, in: <i>Lithuanian Historical Studies</i>, vol. 11/2006, V, 2007, p. 39-66</p> <p>20. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro Jogailaičio dvaro sąskaitų knygos (1494-1504), par. Darius Antanavičius ir Rimvydas Petrauskas, Vilnius, 2007</p> <p>21. Socialiniai pokyčiai Lietuvoje valstybės formavimosi laikotarpiu // Lietuvos valstybės susikūrimas europiniame kontekste, sud. R. Petrauskas, Vilnius, 2008, p. 160-183</p> <p>22. Die drei Namen der Schlacht: Erinnerungsketten um Tannenberg/Grunwald/Žalgiris // Verflochtene Erinnerungsorte. Polen und seine Nachbarn im 19. und 20. Jahrhundert, hrsg. von M. Aust, K. Ruchniewicz, S. Toebst, Köln-Weimar-Wien, 2009, S. 119-136 (kartu su Dariu Staliūnu)</p> <p>23. Vėlyvųjų viduramžių Europa ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenės ir kultūros raida XIV-XVI amžiuje // <i>Lietuvos istorijos studijos</i>, t. 23, 2009, p. 69-84</p> <p>24. Lietuvos istorija. IV tomas. Nauji horizontai: Dinastija, visuomenė, valstybė. Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė 1386-1529 m., Vilnius, 2009 (kartu su Jūrate Kiaupiene)</p> <p>25. La formation du Grand Duché aux XIII et XIV siècles // <i>Histoire de la Lituanie – un millénaire</i>, sous la direction de Y. Plasseraud, Crozon, 2009, p. 49-70</p>
---------------------	-----	-------	--

Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis	Fakultetas	Katedra
--------------------	----------------	------------	---------

	kodas		
Lietuvos diplomacija XX amžiuje	Istorija, 05H	Istorijos fak.	Naujosios istorijos katedra/LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos		konsultacijos	1
individualus	4,5	analitinis rašto darbas	2

Iš viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>Svarbiausi diplomatijos principai ir jos ištakos. Rytietiško ar vakarietiško paveldo primatas. Pirmasis pasaulinis karas ir jo padariniai. Baltijos šalių geografinė ir geopolitinė padėtis. Lietuvos valstybės atkūrimo tarptautiniai veiksniai. Tarptautinio pripažinimo problema. Lietuvos diplomatinės tarnybos kūrimas ir pastangos dalyvauti Paryžiaus Taikos konferencijoje. Taikos sutartis su Sovietų Rusija. Slaptasis sutarties priedas ir jo vertinimo takoskyros. Lietuvos tarptautinė padėtis ir užsienio politika trečiajame dešimtmetyje. Ūkiniai ryšiai su Vokietija, Anglija, Latvija. Konfliktas su Lenkija. Himanso projektas. Ženevos protokolas. Lokarno konferencija ir Lietuva. Strateginės partnerystės su Vokietija paieškos. Klaipėdos susigrąžinimas. Baltijos šalių vienybės idėja ir praktika. „Šiaurinė dimensija“ Lietuvos užsienio politikoje. Lietuva ir Tautų Sąjunga. Nepuolimo sutartis su SSRS. M. Sleževičiaus ir A. Voldemaro vyriausybės užsienio politika. Baltijos šalių tarptautinės orientacijos ypatybės. Vokietijos ir SSRS faktorius. Konkordatas su Vatikanu. „Post – Voldemarinis“ laikotarpis Lietuvos užsienio politikoje. S. Lozoraičio „naujasis kursas“. 1938 m. kovo 17 d. ir 1939 m. kovo 22 d. ultimatumai Lietuvai. Klaipėdos praradimas. Lietuvos diplomacija Antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir jo pradžioje (1939 m. balandis – 1940 m. birželis). 1939 m. rugpjūčio 23 d. SSRS-Vokietijos sutartis ir Lietuva. Neutralumo politika ir jos vertinimai. SSRS spaudimas Baltijos valstybėms 1939 m. rudenį. Nepuolimo sutarčių pasirašymas ir jų padariniai. Ultimatumas. Nepriklausomybės netektis ir diplomatų rezistencija.</p> <p>Lietuvos egzilinė diplomacija Antrojo pasaulinio karo metais. Lietuvos egzilinė diplomacija 1945-1991 m. Okupacijos nepripažinimo politika ir pripažinimo atvejai. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas 1990 m. kovo 11 d. ir tarptautinio pripažinimo siekimas. SSRS reakcija. 1991 m. rugpjūčio mėn. pučas SSRS ir jo padariniai Lietuvai. Lietuvos įstojimas į Jungtinių Tautų organizaciją. Okupacija padarytos žalos atlyginimo problema. Santykių su Rusija pokyčiai. Lietuvos dalyvavimas tarptautinėse taikos palaikymo misijose. Santykiai su JAV ir jų raida po 2001 m. rugsėjo 11 d. įvykių. JAV prezidento George Bush vizitas ir jo reikšmė. Derybos su Europos Sąjunga ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO) ir įstojimas į šias</p>

organizacijas. Naujų kryptių paieškos Lietuvos užsienio politikoje. Tarp šiandieninio ir nemomentinio pragmatizmo.

Pagrindinė literatūra

1. Kasparavičius A. Lietuva 1938-1939 m. Neutraliteto iliuzijos. Vilnius, 2010.
2. Baltijos valstybių vienybės idėja ir praktika 1918 – 1940 metais. – V., 2008.
3. Kasparavičius A. Tarp politikos ir diplomatijos. Šventasis sostas ir Lietuvos Respublika. Vilnius, 2008.
4. Lietuva 1940-1990 m. (vyr. red. A. Anušauskas). V., 2005.
5. Laurinavičius, Č., Motieka, E., Statkus, N. Baltijos valstybių geopolitikos bruožai. XX amžius. V., 2005.
6. Ilmjärv, M. Silent Submission. Formation of Foreign Policy of Estonia, Latvia and Lithuania. Stockholm, 2004.
7. Diplomacy. (ed. Jönsson C., Langhorne R.) T. 1 – 3. Cornwall, 2004.
8. Jonušauskas L. Likimo vedami: Lietuvos diplomatinės tarnybos egzilyje veikla 1940-1991 m. V., 2003.
9. Kissinger, H. A. Diplomacija. V., 2003.
10. Žalys, V., Eidintas, A. Lithuania in European Politics: The Years of the First Republic, 1918-1940. V., 2003.
11. Žalys V. Lietuvos Diplomacijos istorija (1925 - 1940). T. 1. V., 2007.
12. Lietuvių diplomatija išeivijoje 1940 – 1991(sud. D. Dapkutė, A. Petraitytė). Vilnius, 2007.
13. Lietuvos diplomatija XX amžiuje. V., 1999.
14. Lietuvos užsienio reikalų ministrai 1918-1940. K., 1999.
15. Laurinavičius Č. Politika ir diplomatija. K., 1997.
16. Kasperavičius A. Didysis X Lietuvos užsienio politikoje: 1926 m. Lietuvos ir Sovietų Sąjungos nepuolimo sutarties sudarymo analizė. V., 1996.
17. Hiden J. From War to Peace: Britain, Germany and Baltic States 1918-1921 // Journal of Baltic Studies, 1988, Vol. XIX, No 4.
18. Žepkaitė R. Lietuva ir didžiosios valstybės 1918-1939 m. K., 1986.
19. Hovi O. The Baltic Area in British Policy 1918-1921. Helsinki, 1980.
20. Senn A.E. The great Power, Lithuania and Vilna Question. 1920-1928. Leiden, 1966.
21. Historia dyplomacji Polskiej 1918-1939. T.4. Warszawa, 1995.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Zenonas Butkus	Dr.	Prof.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Butkus Z., Ilmjärv M. Sovietų Sąjungos žurnalistų delegacijos vizitas į Suomiją ir Baltijos šalis 1937 metais: delegacijos vadovo Boriso Michailovo pranešimas Stalinui ir Molotovui // <i>Lietuvos istorijos studijos</i>, 2010. T. 25. P. 90-111. 2. Z. Butkus. SSRS požiūris į Klaipėdos atplėšimą nuo Lietuvos 1939 metais. in Acta Historica universitatis Klaipedensis. T. XXI: KLAIPĖDOS KRAŠTO ANEKSIJA 1939 M.: POLITINIAI, IDEOLOGINIAI, SOCIALINIAI IR KARINIAI ASPEKTAI, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2010. 3. Butkus Z., Ilmjärv M. Latvijos ir Estijos požiūris į Klaipėdos atplėšimą nuo Lietuvos 1939 metais// <i>Lietuvos istorijos studijos</i>. 2009. T. 24. P. 118 – 135.

			<ol style="list-style-type: none"> 4. Baltijos valstybių vienybės idėja ir praktika 1918 – 1940 metais. – V., 2008. 5. Butkus Z., Ilmjärvi M. SSRS Generalinio štabo viršininko maršalo Aleksandro Jegorovo 1937 m. vasario 15 – 26 d. vizito į Lietuvą, Latviją ir Estiją ataskaita // <i>Lietuvos istorijos studijos</i>, 2008. T. 22. P. 178 – 201 6. Vidaus reikalų ministerijos susikūrimas (1918 – m. pabaiga – 1920 m. pradžia) // <i>Lietuvos vidaus reikalų ministerijos istorija</i>. Vilnius, 2008. P. 185 – 193. 7. Lietuvos ginčas su Latvija dėl Šventosios ir Palangos (1918 - 1921) // Ėlija. Sventāja. Šventoji. Paribio ženklai. Klaipėda, 2007. P. 8 – 20. 8. The Impact of the USSR on Lithuanian Domestic Policy and it's International Orientation in the Third Decade of the Twentieth Century // <i>Journal of Baltic Studies</i>. 2007. Vol 38. No 2. P. 215 – 234. 9. Vokietijos ir Sovietų politikos poveikis Baltijos sąjungos kūrimui 1919 – 1920 metais // <i>Lietuvos istorijos studijos</i>. 2007. T. 20. P. 21 – 40. 10. Valstybiniai perversmai Baltijos šalyse (1926 ir 1934 m.) // <i>Lietuvos istorijos studijos</i>. 2006. T. 18. P. 69 – 82. 11. Ārējais faktors iekšpolitikā: pretpoliskās un pretbaltiskās politikas kreditori starpkaru Lietuvā// <i>Starptautisko attiecību problemas: Latvija, Baltija, Europa</i>. Rīga, 2005, p. 142-156. 12. Wpływ Związku Sowieckiego na politykę antypolską na Litwie// <i>Klio</i>, Toruń, 2005, nr. 6, p. 101-123.
Česlovas Laurinavičius	Dr.		<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Lietuvos istorija. Sąjūdis: nuo persitvarkymo iki Kovo 11 d.</i> (bendraautorius V. Sirutavičius) Vilnius, 2008. 580 p. 2. <i>Once Again on the Soviet Statehood in Lithuania in 1918-1919</i> // <i>Lithuanian Historical Studies</i>, Vol. 13, 2008. 2010, p. 179-190. 3. <i>Lietuvos valstybingumo galimybių mozaika: 1944 m</i> // <i>Lietuva Antrajame pasauliniame kare</i> (sud. Č. Laurinavičius, A. Anušauskas), Vilnius, 2007, p. 179-196. 4. <i>Zur Historischen Bedeutung des 16. februar 1918</i> // <i>Jahrestagung 2008</i>. Lampertheim, 2009, S. 11-44.

			5. <i>Autodeterminazione nazionale e guerra: il caso lituano // Da Versailles a Monaco. Vent'anni di guerre dimenticate. A cura di David Artico e Brunello Mantelli. UTET Libreria, Torino, 2010, p. 35-52.</i>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05 Nr. 5			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			

Priedas 5

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) Kodas	Fakultetas	Katedra
Lietuvos istorijos ir istoriografijos periodizaciniai modeliai <i>(privalomas dalykas)</i>	Istorija, 05 H	Istorijos fak.	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Seminarai	2	konsultacijos	1,5
individualus	2	tiriamasis rašto darbas	2

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>Dalykas, apimdamas Lietuvos istorijos bendrųjų vaizdinių (sintezių), atskiroms istorijos sritims skirtų darbų (monografių) bei paties istorijos mokslo (istoriografijos) raidos studijas, rekonstruoja teorinių Lietuvos istorijos problemų žemėlapi, kuris yra šio kurso objektas ir ašinė perspektyva. Terminas- Lietuvos istorija - suprantamas tiek ontologine, tiek epistemologine prasme, todėl lygiagrečiai gilnamasi ir į klasikinę istorinę problematiką, ir į istoriografiją (istorijos mokslo raidos studijas). Kurse, atsižvelgiant į šiuolaikines istorijos metodologijas (istorizmo įveikos metodologines mokyklas), analizuojama Lietuvos istorijos istoriografija, šiuolaikiniai tyrimai ir sintezės. Pasirenkama viena arba kelios studijų kryptys: 1. Lietuvos istorijos istoriografijos paradigmos (nagrinėjama Lietuvos istorijos istoriografijos raida); 2. Šiuolaikiniai Lietuvos istorijos teoriniai modeliai; 3. Lietuvos istorijos periodizaciniai modeliai, ligšioliniai procesų ir struktūrų tyrimai; 4. Lietuvos istorijos tyrimų perspektyvos atnaujintos istorikos kontekste.</p> <p>Dalyko tikslas- Lietuvos istorijos ir istoriografijos periodizacinių modelių kursas skirtas periodizacinių modelių teorijos ir istorijos refleksijai, integralios sociokultūrinės periodizacijos paieškoms, savo teorinių prielaidų identifikavimui istorijos mokslo sklaidos kontekste. Tokiu</p>

būdu daugelis tradicinių Lietuvos istorijos temų ir problemų įgyja naujus probleminius parametrus, suprobleminama ir kontekstualizuojama rengiamos disertacijos periodizacija.

Pagrindinė literatūra

1. Aleksandravičius E., Kulakauskas A. Nuo amžių slenksčio: naujausia Lietuvos XIX amžiaus istoriografija. – Kaunas: VDU I-kla, 2001. – 27 p.
2. Aleksandravičius E. Praeitis, istorija ir istorikai. - Vilnius: Vaga, 2000. -510 p.
3. Bumblauskas A. Lietuvos istorijos periodizacijos modeliai socialinės istorijos požiūriu // Lietuvos istorijos studijos, 2006, t. 17, p. 9-26.
4. Bumblauskas A. Senosios Lietuvos istorija. 1009 – 1795 . - Vilnius: R. Paknio I-kla, 2005. - 485 p.
5. Bumblauskas Z. Penkios Zenono Ivinskio teorinės novacijos // Lietuvos istorijos studijos, 1997, nr. 4, p. 14-34.
6. Gudavičius E. [I sk.: Žinomas ir nežinomas Mindaugas] // Mindaugas. - Vilnius: Žara, 1998, p. 9-86.
7. Hermanas A. Lietuvos istorijos tyrimai VFR 1945-1992 // Užsienio lituanistika. 7: Humanitariniai mokslai. – Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 1998.
8. Ivinskis Z. Lietuvos istorija: iki Vytauto Didžiojo mirties (*Lietuvos istoriografijai skirtas sk.*). – Vilnius: Mokslas, 1991, p. 42-92.
9. Janulaitis A. Praeitis ir jos tyrimo rūpesčiai. - Vilnius: Mokslas, 1989, p 5-22.
10. Jonynas J. Lietuvos istoriografija // Jonynas J. Istorijos baruose. – Vilnius: Mokslas, 1984, p. 99-189.
11. Kavolis V. Epochų signatūros. – Chicago: A. Mackaus knygų leidimo fondas, 1991. - 213 p.
12. Lasinskas P. Istorijos mokslas Vytauto Didžiojo universitete 1922 – 1940: daktaro disertacija. - Kaunas, 2000.
13. Lietuvos sovietinė istoriografija. Teoriniai ir ideologiniai kontekstai. *Specialusis „Lietuvos istorijos studijų“ leidinys*, t. 2. Vilnius: Aidai, 1999. - 435 p.
14. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. *Specialusis „Lietuvos istorijos studijų“ leidinys*, t. 5. Vilnius: VU I-kla, 2008.
15. Norkus Z. Istorika: istorinis įvadas. Vilnius: Taura, 1996. -246 p.
16. Šepetytė N. Rusijos ir Lietuvos santykiai XX amžiaus šiuolaikinėje lietuvių istoriografijoje// Lietuvos istorijos studijos, t. 19, 2007, p. 150-162.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Alfredas Bumblauskas	Dr. (HP)	Prof.	

			<p>26. Senosios Lietuvos istorija, 1009-1795. Vilnius. R. Paknio leidykla, 2005. – 485.</p> <p>27. Vilniaus universiteto istorinės atminties modeliai ir praeities reprezentacijos XIX-XX amžiuje // Lietuvos istorijos studijos. 2005, t. 16, p. 48-64.</p> <p>28. Lietuvos istorijos periodizacijos modeliai socialinės istorijos požiūriu // Lietuvos istorijos studijos, 2006, t. 17, p. 9 - 26.</p> <p>29. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos paveldo „dalybos“ ir „Litva/Lietuva“ distinkcijos konceptas // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir paveldo „dalybos“. <i>Specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys“</i>, t. 5. Vilnius: VU I-kla, 2008, p. 15-66.</p> <p>30. Aktualieji ir istoriniai Europos regionai: Lietuvos Didžioji Kunigaikštija, ULB, Vidurio Rytų Europa // Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija ir tautiniai naratyvai. <i>Specialusis Lietuvos istorijos studijų leidinys</i>, t. 7. Vilnius, 2009, p. 17-37.</p> <p>31. Lietuvos Tūkstantmetis: dvi atmestos alternatyvos // Lietuvos istorijos studijos, t. 23, Vilnius, 2009, p. 127-158.</p>
Eligijus Raila	Dr.	Doc.	<p>1. Barok // Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego : analizy i obrazy. Kraków, 2006, p. 34-49.</p> <p>2. Odrodzenie // Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego: analizy i obrazy. Kraków, 2006, p. 431-446.</p> <p>3. Oświecenie // Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego: analizy i obrazy. Kraków, 2006, p. 447-461.</p> <p>4. Apie 1791 gegužės 3-iosios konstituciją. Vilnius: Aidai, 2007.</p> <p>5. Švietimo reforma ir mokslas // Lietuva 1009-2009. Vilnius: Vilniaus Dailės akademijos I-kla, 2009, p. 297-303.</p> <p>6. Universitetas ir Vilniaus švietimo apygarda: LDK atminties horizontai // Lietuva 1009-2009. Vilnius: Vilniaus Dailės akademijos I-kla, 2009, p. 373-379.</p>
Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Lietuvos Statutas ir epocha	Istorija, 05 H	Istorijos fak., Senovės ir viduramžių istorijos katedra	
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1,5
individualus	4	tiriamasis rašto darbas	2

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>* Kurso tikslas – išanalizuoti Lietuvos Statuto (LS), kaip LDK istorijos šaltinio, panaudos galimybes pažinti XV–XVIII a. epochą, bei atskleisti jo tyrimų, kaip tarpdisciplininio dialogo, perspektyvas.</p> <p>* Lietuvos Statutų mokslinės publikacijos ir istoriografijos bruožai. Pirmojo ir Antrojo statutų nuorašų analizė.</p> <p>* Sampratų: <i>teisynas</i>, <i>įstatymų sąvadas</i>, <i>kodeksas</i> turinys. Kodifikacijos proceso gimtis Europoje. Ambicingos teisės kodifikavimo programos LDK priežastys bei prielaidos ir gairės.</p> <p>* LDK teisės šaltiniai. Nauja kokybė: nuo paprotinės iki rašytinės teisės. Teisės senumo kultas ir jos nekintamumo doktrina. Krikščioniškos teisės samprata LDK. Profesionaliosios jurisprudencijos vaidmuo. Receptijos problema: kultūrų sąveikos harmonija ir disharmonija. Kodifikavimo mechanizmas. Statuto redaktoriai: asmenybės ir kolegialumas, intelektualinis ir praktinis įdirbis.</p> <p>* Lietuvos Statuto turinio analizė. Išskirtinio LDK teisės kodifikavimo dinamizmo priežastys. Statutas – LDK visuomenės ir jos raidos „veidrodis“, jos brandos ir modernumo rodiklis, lūžinių procesų atspindys ar/ir katalizatorius.</p> <p>* LS bajorų visuomenės vertybių hierarchijoje. Statutas – bajorų konstitucija? Teisinės valstybės samprata: „Mane gina įstatymas“ ir „Būkim teisės vergai, kad galėtume naudotis laisvėmis“. LS ir LDK valstybingumo ir bajorų identiteto po Liublino unijos problema.</p> <p>* LDK teisės fenomenas Europos jurisprudencijos kontekste XVI–XVIII a.: nuo progreso iki regreso?</p> <p>* Temidė ir Klėja: teisės paminklai ir istorinės prieigos reikšmė epochos diskursui.</p>
Pagrindinė literatūra
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardach J. Statuty litewskie w kręgu prawnego – kulturowego, in: <i>Bardach J., O dawniej i niedawniej Litwie</i>. Poznań, 1988. S. 9-71. 2. Bardach J. <i>Statuty litewskie a prawo rzymskie</i>, Warszawa, 1999.

3. Lappo J. *1588 metų Lietuvos Statutas*. T. I-II. Kaunas, 1934-1938.
4. *Pirmasis Lietuvos Statutas ir epocha*. Straipsnių rinkinys. Sudarė I. Valikonytė ir L. Steponavičienė. Vilnius, 2005.
5. Valikonytė I., Lazutka S., Gudavičius E. *Pirmasis Lietuvos Statutas (1529 m.)*. Vilnius, 2001.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Irena Valikonytė	dr.	doc.	<p>1. <i>Pirmasis Lietuvos Statutas (1529m.)</i>. Vilnius, 2004 (bendraautoriai S.Lazutka, E. Gudavičius), rusų k.</p> <p>2. <i>Lietuvos Metrika. 12-oji Teismų bylų knyga</i> Vilnius, 2007.</p> <p>3. <i>Lietuvos Metrika. 19-oji Teismų bylų knyga</i>. Vilnius, 2009.</p> <p>4. Prokuratorius XVI a. I pusėje: bylos šalies pavaduotojas, kalbovas ar „teisingumo riteris“ // <i>Pirmasis Lietuvos Statutas ir epocha</i>. Vilnius, 2005, p. 135-151.</p> <p>5. Zwyczaj stawiania czapki: szczególny aspekt kultury prawnej WKL w XVI wieku, <i>Litwa w epoce Wazów</i>, Warszawa, 2006, s. 191-206.</p>

Patvirtinta fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr. 5

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Nacionalizmo teorijos ir jų taikymas istoriniam procesui	Istorija (05H)	Istorijos	Naujosios istorijos / LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
seminarai	1,5	konsultacijos	1,5

individualus	3	tiriamasis rašto	1,5
Iš viso kreditų:			7,5
Dalyko anotacija			
<p>Istorijos mokslas dažnai kaltinamas perdėtu empirizmu, aprašomosios prieigos dominavimu ir atsiribojimu nuo kitų humanitarinių disciplinų. Tuo pat metu, neretai, pavyzdžiui, sociologinė teorija, pretenduojanti į istorinių procesų paaiškinimą, nesiremia istoriografija. Todėl istorikams labai svarbu žinoti gretutinių mokslų tendencijas, teorijas ir, esant reikalui, pasinaudoti jų įžvalgomis, teorijomis ir pan.</p> <p>Pirmiausia, šiame kurse analizuojamos svarbiausios mokslinės prieigos, aiškinančios nacionalizmo atsiradimą bei raidą (nuo primordialistinių iki konstruktyvistinių). Daugiausia dėmesio skiriama E. Gellnerio, A. Smitho, B. Andersono, R. Brubakerio bei kitų teoretikų darbams. Atskirai aptariama čekų istoriko M. Hrocho „mažųjų tautų“ tautinių sąjūdžių periodizacijos koncepcija ir jos pritaikomumas Vidurio bei Rytų Europoje. Antroji kurso dalis skirta konkreitiems Vidurio bei Rytų Europos nacionalizmams skirtos istoriografijos aptarimui. Čia daugiausia dėmesio skiriama šiems klausimams: kas nulemia etnolingvistinio nacionalizmo susiformavimą šiame regione (modernizacija; raštingumo sklaida; tautinė diskriminacija; Romantizmo idėjų sklaida; vakarietiško modelio „mėgdžiojimas etc); kokią įtaką konkrečių nacionalizmų atsiradimui bei jų pobūdžiui turi imperinė politika; ar egzistavo alternatyvos „nugalėjusiems“ nacionalizmams (pavyzdžiui, ar galėjo susiformuoti ne vienas ukrainiečių nacionalizmas, bet du – mažrusių bei rusinų); kokios aplinkybės šiame regione sukuria prielaidas pilietinių nacionalizmų (pavyzdžiui, krajovcų istorinėje Lietuvoje) atsiradimui ir kas sąlygoja jų „nesėkmes“ ir pan.</p>			
Pagrindinė literatūra			
<ol style="list-style-type: none"> 19. Benedict Anderson, Įsivaizduojamos bendruomenės. Apmąstymai apie nacionalizmo kilmę ir plitimą, Vilnius: baltos lankos, 1999 20. Tomas Balkelis, <i>The Making of Modern Lithuania</i>, London and New York: Routledge, 2009 21. Роджерс Брубейкер, Фредерик Купер, За пределами “идентичности”, <i>Ab Imperio</i>, 3/2002, с. 61-115 22. Rogers Brubaker. Myths and Misconceptions in the Study of Nationalism // John Hall (Ed.), <i>The State of the Nation. Ernest Gellner and the Theory of Nationalism</i>. Cambridge, UK, 1998. P. 272-306 23. Ernest Gellner, <i>Tautos ir nacionalizmas</i>, Vilnius: Pradai, 1996. 24. Miroslav Hroch, “Nationales Bewußtsein zwischen Nationalismustheorie und der Realität der Nationalen Bewegungen”, in <i>Formen des nationalen Bewußtseins im Lichte Zeitgenössischer Nationalismustheorien</i>, hrsg. V. E. Schimdt-Hartmann, München 1994, S.39-52 25. Miroslav Hroch, <i>Die Vorkämpfer der nationalen Bewegung bei den kleinen Völkern Europas. Eine Vergleichende Analyse zur Gesellschaftlichen Schichtung der patriotischen Gruppen</i>, Universitata-Karlova, Praha, 1968 26. Beata Johansone, <i>Kultur als Grundlage der junglettischen Bewegung in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts, Entwicklung der Nationalbewegungen in Europa 1850-1914</i>, herausgeben von heiner Timmermann, Duncker & Humbolt, Berlin, 1998 (Dokumente und Schriften der Europäischen Akademie Otzenhausen, Band 84), S. 483-496 			

27. Antanas Kulakauskas, Apie tautinio atgimimo sąvoką, tautinių sąjūdžių epochą ir lietuvių tautinį atgimimą, *LAIS*, t. 1: Tautinės savimonės žadintojai; nuo asmens iki partijos, Vilnius: Sietynas, 1990, p. 132-142
28. Nation und Emotion. Deutschland und Frankreich im Vergleich; 19. und 20. Jahrhundert, hrsg. Von E. François, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1995
29. Rudolf A. Mark, Die nationale Bewegung der Weissrussen im 19. Und zu Beginn des 20. Jahrhunderts, *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas* 42 (1994) H.4, S. 493-509
30. Brian Porter, When Nationalism Began to Hate. Imagining Modern Politics in Nineteenth-Century Poland, New York: Oxford UP, 2000
31. Anthony D. Smith, National Identity, London: Penguin Books, 1991
32. Anthony Smith, Nacionalizmas XX amžiuje, Vilnius: Pradai, 1994
33. D. Staliūnas, Alternatives to Lithuanian etnonationalism in the 19th century. Critical remarks on recent debates in Lithuanian historiography, *Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung*, 2007, H. 3, p. 417-428
34. П. В. Терешкович, Этническая история Беларуси XIX - начала XX в. в контексте Центрально-Восточной Европы, Минск: БГУ, 2004
35. N. Ūdrėnas, Book, Bread, Cross, and Whip: the Construction of Lithuanian Identity in Imperial Russia, PhD Dissertation, Brandeis University (nepublikuota disertacija)

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Darius Staliūnas	Dr.		<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Making Russians. Meaning and Practice of Russification in Lithuania and Belarus after 1863</i>, Amsterdam/New York, NY: Rodopi, 2007 2. <i>Обратная уния: из истории отношений между католицизмом и православием в Российской империи. 1840–1873</i>, Вильнюс: Институт истории Литвы, 2010 [kartu su M. Dolbilovu]. 3. <i>Between Russification and Divide and Rule: Russian Nationality Policy in the Western borderlands in the mid-19th Century // Jahrbücher für Geschichte Osteuropas</i>, 2007, H. 3, S. 358–373. 4. <i>Alternatives to Lithuanian etnonationalism in the 19th century. Critical remarks on recent debates in Lithuanian historiography</i>, <i>Zeitschrift für Ostmitteleuropa-Forschung</i>, 2007, H. 3, p. 417-428. 5. <i>An Awkward City: Vilnius as a Regional centre in Russian nationality policy (ca 1860-1914)</i>, <i>Russia and Eastern Europe: applied "imperiology"</i>, ed. by A. Nowak, Warszawa: Instytut Historii PAN, 2006, p. 222-243

Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Pagalbiniai istorijos mokslai ir šaltinių kritika	Istorija (05H)	Istorijos	Senovės ir viduramžių istorijos / LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
seminarai	2	konsultacijos	1
individualus	2	rašto darbas	2.5
Iš viso kreditų:			7.5

Dalyko anotacija

Dalyko tikslas – gilinti pagalbinių istorijos mokslų (heraldikos, sfragistikos, genealogijos) žinias ir ugdyti jų taikymo istoriniuose tyrimuose gebėjimus. Doktorantas turi gebėti taikyti šių mokslų metodus LDK ir kitų Europos šalių istorijos šaltinių pažinimui ir kritikai.

Užduotys. Žinoti svarbiausius heraldikos ir sfragistikos šaltinius: Vakarų Europos, Lietuvos, Lenkijos rankraštinius ir skelbtus herbynus bei kitus heraldikos šaltinius: antspaudus, monetas, knygų grafiką, vandenženklis ir pan.; svarbiausius antspaudų ir spaudų rinkinius. Susipažinti su genealogijos istoriografija, žinoti svarbiausius genealoginės medžiagos archyvinis fondus, publikuotus šaltinius, genealogijos sąrašus, naujausius genealoginių tyrimų metodus Europoje.

Seminarų metu aptariami būdingi su šiais mokslais susiję šaltinių kritikos ypatumai. Rašto darbe doktorantas šiuos šaltinius ir jų kritiką pritaiko savo disertacijos temai. Praktinio heraldikos, sfragistikos, genealogijos pritaikymo šiandienos valstybės ir visuomenės gyvenimui galimybės.

Pagrindinė literatūra

36. Bahn P., *Familienforschung und Wappenkunde*, Niederhausen, 1998
37. Gumowski M., Pieczęcie książąt litewskich, *Ateneum Wileńskie*, rocz. 7, 1930, zesz. 3–4, s. 684–725
38. Kittel E., *Siegel*, Braunschweig, 1970
39. Liškevičienė J., *XVI–XVIII amžiaus knygų grafika: Herbai senosiuose Lietuvos spaudiniuose*, Vilnius, 1998
40. Neubecker O., *Heraldry. Sources, symbols and meaning*, with contributions by J. P. Brooke-Little, designed by R. Tobler, London, 1977
41. Piech Z., *Monety, pieczęcie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów*, Warszawa, 2003
42. Rimša E., *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės miestų antspaudai*, Vilnius, 1999
43. Semkowicz W., *Sfragistyka Witołda*, Kraków, 1931
44. Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, wyd. 5, nowe, przejrane i zmienione, Warszawa, 2002
45. von Volborth C. A., *The art of heraldry*, London, 1991

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
---	-----------------	---------------	--

Edmundas Rimša	Dr.	Doc.	<p>1. <i>Lietuvos heraldika</i>: skiriama Lietuvos heraldikos komisijos veiklos dvidešimtmečiui, Vilnius: Baltos lankos, 2008, 528 p.</p> <p><i>Kauno miestiečių ir atvykėlių vokiečių antspaudai (1479–1655 m.)</i> // Kauno istorijos metraštis, Kaunas, 2008, t. 9, p. 9-34.</p> <p><i>Pieczęcie miast Wielkiego Księstwa Litewskiego</i>, Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2007, 1259 p.</p> <p><i>Aleksandro antspaudai – naujas etapas valstybės sfragistikoje</i> // Lietuvos didysis kunigaikštis Aleksandras ir jo epocha. Mokslinių straipsnių rinkinys, Vilnius, 2007, p. 152-165.</p> <p>5. <i>Nowe dane o litewskich pieczęciach państwowych Zygmunta III Wazy</i> // Litwa w epoce Wazów, pod red. W. Kriegseisena i A. Rachuby (Prace ofiarowane Henrykowi Wisnerowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin); komitet redakcyjny: U. Augustyniak, A. Koryn, W. Kriegseisen, A. Manikowski, A. Rachuba, A. B. Zakrzewski, Warszawa, 2006, s. 157-174.</p>
----------------	-----	------	---

Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis kodas	Fakultetas	Katedra
Senosios Europos archeologijos problemos	Istorija, 05H	Istorijos fak., Archeologijos katedra	
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	3	tiriamasis rašto darbas	2,5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>Dalykas numato Europos žemyno archeologinės medžiagos analizę nuo akmens iki ankstyvojo metalų laikotarpio imtinai. Detaliai nagrinėjama regiono tyrimų istorija ir pagrindinės problemos, gamtinės sąlygos ir aplinkos raida. Akmens amžiaus paeolito epochoje analizuojama: pirminis teritorijos apgyvendinimas ankstyvojo ir viduriniojo paleolito laikais bei pirmykščių archantropų (<i>Homo habilis</i>, <i>Homo erectus</i>, <i>Homo sapiens archaicus</i>, <i>Homo</i></p>

neanderthalensis) kultūra; dabartinio tipo žmogaus (*Homo sapiens sapiens*) atėjimas į Europą ir staigi kultūrinė diferencijacija vėlyvajame paleolite; tikėjimo ir ritualų užgimimas bei meno atsiradimas; mamutų medžiotojų kultūra; šiaurinių regiono pakraščių kolonizavimas baigiantis ledynmečių epochai. Mezolito epochoje tiriama mikrolitinės technikos išplitimas ir gyvensenos modelio kitimas. Analizuojant neolitą detalizuojama gamybinio ūkio atsiradimo ir išplitimo problematika, keramikos formų raida, neolitizacijos banga iš pietų į šiaurės Europą, pirmųjų miestų radimasis, klajoklių gyvulininkų nomadų plitimas ir kt. Nagrinėjama M.Gimbutienės teorija apie Senąją ir Naująją Europos civilizaciją bei indoeuropiečių išplitimą. Ankstyvoje metalų epochoje nagrinėjamas pirmųjų metalų atsiradimas ir metalurgijos centrų iškilimas, prekybos suintensyvėjimas, pirmųjų valstybių susiformavimas, keltų civilizacija. Dėmesys skiriamas gintaro prekybos kelias ir aplinkinių teritorijų archeologinei medžiagai, laidojimo formų kaitai ir įvairovei. Rengiant individualius tiriamuosius rašto darbus, doktorantai, kartu su konsultantu suformuluotą tyrimo problematiką nagrinėja ne tik archeologiniais, bet ir lingvistiniais duomenimis, tautosakos medžiaga ir pan. Dalykas siekia ugdyti savarankiško mokslinio darbo kompetencijas.

Pagrindinė literatūra

1. Ammerman A. J., Biagi P. (eds.). *The Widening Harvest. The Neolithic Transition in Europe: Looking Back, Looking Forward*. Boston, 2003.
2. Bogaard A. *Neolithic Farming in Central Europe. An Archaeobotanical Study of Crop Husbandry Practices*. London, New York, 2004.
3. Bonsall C., Tolan-Smith Ch. (eds.). *The Human Use of Caves*. Oxford, 1997.
4. Burch E. S., Ellanna Jr., Linda J. (eds.). *Key Issues in Hunter-Gatherer Research*. Oxford, 1996.
5. Chapman J., Dolukhanov P. (eds.). *Landscapes in Flux. Central and Eastern Europe in Antiquity*. Oxford, 1997.
6. Gimbutas M. *The Prehistory of Eastern Europe. Part I. (Mesolithic, Neolithic and Copper Age Cultures in Russia and the Baltic Area)*. Cambridge, 1956.
7. Gimbutas M. *The Civilization of the Goddess. The World of Old Europe*. San Francisco, 1991.
8. Ginter B., Drobniwicz B., Kazior B., Nowak M., Połtowicz M. (red.). *Problemy epoki kamienia na obszarze starego świata. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi K. Kozłowskiemu w czterdziestolecie pracy naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim / Problems of the Stone Age in the Old World. Jubilee Book Dedicated to Professor Janusz K. Kozłowski on His 40th Scientific Work in Jagiellonian University*. Kraków, 2001.
9. Koško A., Szmyt M. (eds.). *Nomadyzm a pastoralizm w międzyrzeczu Wisły i Dniepru (neolit, eneolit, epoka brązu)*. Poznań, 2004.
10. Kozłowski J.K., Kozłowski S.K. *Upper Paleolithic and Mesolithic in Europe. Taxonomy and paleohistory*. Wrocław, 1979.

11. Larsson L., Kindgren H., Knutsson K., Loeffler D., Akerlund A. (eds.). Mesolithic on the Move. Papers presented at the Sixth International Conference on the Mesolithic in Europe, Stockholm 2000. Exeter, 2003.
12. Les derniers chasseurs-cueilleurs d'Europe occidentale (13 000 - 5 500 av. J.-C.). Actes du Colloque international de Besançon (Doubs, France) 23-25 octobre 1998. Besançon, 2000.
13. Mallory J. P. In Search of the Indo-Europeans. London, 1989.
14. Renfrew C. Archaeology and Language. London, 1987.
15. Roebroeks W., Mussi M., Svoboda J., Fennema K. (eds.). Hunters of the Golden Age. The Mid Upper Palaeolithic of Eurasia 30,000-20,000 BP. Leiden, 2000.
16. Soffer O. The Upper Paleolithic of the Central Russian Plain. San Diego..., 1985.
17. Valentin B., Bodu P., Christensen M. (eds.). L'Europe centrale et septentrionale au Tardiglaciaire. Confrontation des modèles régionaux de peuplement. Nemours, 2000.
18. Whittle A. Europe in the Neolithic. The Creation of New World. Cambridge, 1996.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Aleksiejus Luchtanas	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Z.Zinkevičius, A.Luchtanas, G.Česnys. Where We Come From. The Origin of the Lithuanian People. Science and Encyclopaedia Publishing Institute. Vilnius, 2005. 143 p. 2. Litwa w epoce Wikingow // Mare Integrans. Studia i dziejami wybrzeży Morza Bałtyckiego. Wolin, 2005. S. 84. 3. Kernavė – litewska Troja: Katalog wystawy. Warszawa, 2002. S. 11-33. 4. The Balts during the 10th century// Neighbours of Poland in the 10th century. Warsaw, 2000. P.199-204. 5. Shining Axes, Spiral Pins // Acta Archaeologica. Vol. 70. Kobenhavn, 1999.P. 165-184.
Algimantas Merkevičius	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. The Vaškai hoard //Archaeologia Baltica. Vol. 6, Klaipėda, 2006, p. 32-38. 2. Material culture and the East Baltic Bronze Age Society // Interarchaeology, 1. BASE. Culture and Material Culture. Tartu-Riga-Vilnius, 2005, p. 39-52. 3. Preliminary investigation of ceramic materials – particularly important stage for successful conservation of pottery // Materials science

Egidijus Šatavičius	Dr.	(Medžiagotyra). Vol. 10, No. 4, 2004, p. 334-337 (bendraut. Kiuberis J., Juškėnas R., Kareiva A.).
		<p>4. Paleolitas ir mezolitas Pietų Skandinavijoje. Vilnius, 2000 (bendraautorius E.Šatavičius)</p> <p>5. Stone, Bronze and Early Iron Ages // Lithuanian Archaeology: Investigations and Findings. Vilnius, 1998. P. 1-4.</p>
		<p>Svidrų kultūra Lietuvoje // Lietuvos archeologija. T. 29. Vilnius, 2005, p. 133-170.</p> <p>Bromės (Liungbiu) kultūra Lietuvoje // Lietuvos archeologija. T. 25. Vilnius, 2004, p. 17-44.</p> <p>Akmens amžiaus karyba Lietuvoje // Karo archyvas. T. XIX. Vilnius, 2004, p. 6-29.</p> <p>Hamburgo kultūros radiniai // Lietuvos archeologija. T. 23. Vilnius, 2002. P. 163-186.</p> <p>Paleolitas ir mezolitas Pietų Skandinavijoje. Vilnius, 2000 (bendraautorius A.Merkevičius).</p>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05 , protokolo Nr. 5		
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus		

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Totalitarizmo susiformavimas ir raida SSSR 1917-1953 m.	Istorija, 05H	Istorijos fak.	Naujosios istorijos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2
individualus	2,5	tiriamasis rašto darbas	2,5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija

Totalitarinių režimų ištakos, formavimosi etapai. Bendri bruožai, definicijos. XIX a. antros pusės visuomeniniai judėjimai Rusijoje, nulėmę totalitarinio režimo formavimąsi ir K.Markso pažiūrų sklaidą. Bolševikai. Jų nuostatos valdžios ir valdymo atžvilgiu. I pasaulinio karo poveikis totalitarinių režimų formavimuisi .1917 m. Rusijoje – bolševikų totalitarizmo pradžia. „Raudonojo“ teroro politika. Pilietinis karas ir totalitarizmo raida.. V.Lenino vieta totalitarizmo idėjos brendime ir jos įgyvendinime. Rusijos bolševikų partijos ypatumai, jos vieta valdymo sistemoje. CK sekretoriato įkūrimas. Valstybinės valdžios absorbavimas. SSRS įkūrimas. SSRS valdymo sistema ir sovietinė teisė. J.Stalino įsitvirtinimo valdžioje etapai. Masinis teroras ir jo vieta įtvirtinant J.Stalino absoliučią valdžią. Represiniai organai 4-ajame deš. ir NKVD lagerių sistemos sukūrimas. Politiniai valymai. Stalino konkurentų pašalinimas iš partijos. Totalitarizmo klestėjimas 1936-1941 m. „Tarybinio žmogaus“ kultas. 1936 m. „Stalino konstitucija“ ir jos nuostatos. Totalitarinė kultūra jos valdymas. Antrojo pasaulinio karo poveikis sovietinės valdžios sistemai. Stalino nesėkmės vadovaujant kariniams veiksams. Paskutinis karo etapas. SSRS nuostoliai kare. Totalitarinių režimų kūrimas Rytų Centrinės Europos šalyse. Totalitarizmo bruožai pokario metais: represijos, tautų trėmimai, diktatas kultūrai. „Šaltojo karo“ pradžia ir sovietinio Rytų Europos bloko suformavimas. Sovietinio totalitarizmo raiška tarptautinėje arenoje. J.Stalinas ir Vakarų demokratijos šalys. Totalitarizmo silpnėjimas. Valstybė po totalitarizmo.

Pagrindinė literatūra

1. Arendt H. Totalitarizmo ištakos. Vilnius, 2001. 487 p.
2. Linz J. J. Totalitarian and Authoritarian regimes. London, 2000.
3. Pauley B.F. Hitler, Stalin and Mussolini: totalitarianism in the twentieth century. Wheeling, 1997.
4. Медведев Р. Сталин и сталинизмю Москва, 1994.
5. Арон Р. Демократия и тоталитаризм. Москва, 1993.
6. Джилас М. Лицо тоталитаризма. Москва, 1992.
7. Motore B. Social Prigins of Dictatorship and Democracy: Lord and Paesant in the Making of the Modern World. London, 1991.
8. Volkogonovas D. Triumfas ir tragedija. T.1-2. Vilnius, 1991;
9. Троцкий Л. Сталинская школа фальсификации. Москва, 1990.
10. Stalinism: its impact on Russia and the world / edited by G.R.Yrban Cambridge: Harvard Univ.Press, 1982.
11. Shtromas A. Political change and social development: the case of the Soviet Unijon. Frankfurtam Main: 1981.
12. Totalitarian and Authoritarian Regimes in Europe: Legacies and Lessons from the 20th Mentury. New York, 2006.
13. Волкогонов В. Сталин: политический портрет. – Т. 1. Москва, 1998.

--

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Algirdas Jakubčionis	Dr.	Doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bumblauskas, Alfredas, Jegelevičius, Sigitas, Juodka, Benediktas, [Jakubčionis, Algirdas], Jučas, Mečislovas, Jovaiša, Liudas, Kulakauskas, Antanas, Kaubrys, Saulius, Plečkaitis, Romanas, Pacevičius, Arvydas, Raila, Eligijus, Riauba, Bronius, Pšibilskis, Vygintas Bronius, Ulčinitė, Eugenija. Alma Mater Vilnensis: Vilniaus universiteto istorijos bruožai. Vilnius : Vilniaus universiteto leidykla, 2009. 1032 p. 2. Bumblauskas, Alfredas, Gudavičius, Edvardas, Petrauskas, Rimvydas, Vasiliauskas, Artūras, Raila, Eligijus, Jegelevičius, Sigitas, Butkus, Zenonas, [Jakubčionis, Algirdas], Anušauskas, Arvydas, Stankeras, Petras, Ulytė-Grigelevičienė, Vita. Lietuvos vidaus reikalų istorija. Vilnius : Lietuvos Respublikos Vidaus Reikalų Ministerija, 2008. 405 p. 3. Anušauskas, Arvydas, Banionis, Juozas, Bauža, Česlovas Siktas, Brandišauskas, Valentinas, Bubnys, Arūnas, [Jakubčionis, Algirdas], Jonušauskas, Laurynas, Kuodytė, Dalia, Maslauskienė, Nijolė, Stankeras, Petras, Starkauskas, Juozas, Streikus, Arūnas, Tininis, Vytautas, Truska, Liudas. Lietuva, 1940-1990: okupuotos Lietuvos istorija. Vilnius : Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2007. 720 p. 4. <i>Jakubčionis A.</i> Disidentai Baltijos respublikose // Baltijos regionas: konfliktai ir bendradarbiavimas: kelias iš praeities į ateitį. Tallinn, 2005. p. 133-135. 5. <i>Jakubčionis A.</i> Lietuvos žydai Nepriklausomybės karuose // Žydų kultūros paveldas Lietuvoje. Vilnius, 2005. p. 173-174. 6. <i>Jakubčionis A., Anušauskas A. ir kiti.</i> Lietuva, 1940-1990: okupuotos Lietuvos istorija: [monografija] Vilnius : Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2005.

			<p>7. <i>Jakubčionis A.</i> Disidents in the Baltic Republics // Baltic Region. Conflicts and Co – operation. – Talin, 2004. Euroūlikool. – P. 132 – 134.</p> <p>8. <i>Jakubčionis A.</i> Nuo „Laisvės šauklio iki Laisvės lygos // Lietuvos Laisvės Lyga: nuo „Laisvės šauklio“ iki nepriklausomybės. – 2004. – P. 396 – 401.</p>
Algis Kasperavičius	Dr.	Doc.	<p>1. <i>Kasperavičius A.</i> Rok 1918 w litewskiej historiografii radzieckiej i współczesnej // Rok 1918 w Europie Środkowo – Wschodniej. Białystok, 2010. s. 225 – 236.</p> <p>2. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Lietuvių visuomenės požiūris į Vilniaus ir Vilniaus krašto prijungimą prie nepriklausomos Lietuvos (1939 m. rudenio-1940 m. vasara) // Lietuvių-lenkų santykiai amžių tėkmėje. Istorinė atmintis = Stosunki polsko-litewskie na przestrzeni wieków. Pamięć historyczna. Vilnius, 2009. P. 216-237.</p> <p>3. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Литовцы и Красная Армия в 1944-1945 гг. Мобилизация и участие в войне // Вторая мировая война и страны Балтии 1939-1945 : Рига, 2008. С. 83-99.</p> <p>4. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Współczesna historiografia Litewska o wydarzeniach końca drugiej wojny światowej i jej skutkach dla Litwy: mity, koniunktura, poszukiwanie owiektywizmu // Contemporary Lithuanian Historiography About the Events from the End of World War II and its Consequences for Lithuania: Myths, Conditions, Searching for Objectivism. Studia Podlaskie. 2007/2008, t. 17, P. 199-211.</p> <p>5. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Lata 1939-1945 w pamięci historycznej Litwinów // Rok 1945: między wojną a pokojem. Olsztyn, 2008. P. 64-79.</p> <p>6. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Валентинас Густайнис: судьба литовского интеллигента в XX веке // Асоба ў гісторыі: гераічнае і трагічнае: матэрыялы трэцяй міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі студэн. Брэст, 2008. С. 17-23.</p> <p>7. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Biveinis, Petras, [Kasperavičius, Algis Povilas], Tautiniai santykiai Lietuvoje 1988-1992 metais // Lietuvos istorijos studijos. 2007, t. 20. P. 64-84</p> <p>8. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Rozwój dążeń niepodległościowych Litwinów na litewskiej prowincji w latach okupacji niemieckiej (1915-1918) // Lata Wielkiej wojny: dojrzewanie do niepodległości 1914-1915. Białystok, 2007. P. 112-124.</p>

			<p>9. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Naujausieji laikai istorijos vadovėliuose: objektyvios tiesos siekimas ar mitų kaita? // Mokykliniai istorijos vadovėliai ir europinės visuomenės ugdymas rytų ir vidurio Europos šalyse: konferencijos medžiaga. Vilnius, 2006. P. 50-63.</p> <p>10. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Visuotinės ir Lietuvos naujųjų ir naujausiųjų laikų istorijos klausimai integruotuose vadovėliuose // Visuotinė istorija vidurinėje mokykloje: dabartis ir perspektyvos: mokslinių straipsnių rinkinys. Vilnius, 2006. P. 36-48.</p> <p>11. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Stosunki litewsko – żydowskie w latach 1935 – 1944 // Świat NIE pożegnany. Żudzi dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej w XVIII – XX wieku. Warszawa – Londyn, Instytut Studiów Politycznych PAN, 2004. S. 313 – 329.</p> <p>12. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Alternatyvos ginklui : Tautininkai ir "Vidurio Lietuva" // Darbai ir dienos : acta et commentationes Universitatis Vytauti Magni. ISSN 1392-0588. 2004, t. 40, p. 227-237.</p>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2011 11 05, protokolo Nr.5			
Dekanas prof. Zenonas Butkus			

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Vidurio ir Pietryčių Europos šalių raidos problemos 1918-1939 m.	Istorija, 05H	Istorijos fakultetas	Naujosios istorijos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	1,5
individualus	4	tiriamasis rašto darbas	2

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija

Naujų valstybių susikūrimas ir jau egzistavusių teritorijų kaita Pirmojo pasaulinio karo išdavoje Vidurio ir Pietryčių Europoje. Bendrosios politinės raidos tendencijos, jų ekonominiai ir socialiniai sąlygotumai, parlamentinės demokratijos silpnumo ir autoritarizmo įsitvirtinimo priežastys. Regioniniai ir lokaliniai šalių ypatumai. Tarpvalstybiniai ir tautiniai konfliktai tarpukaryje, antisemitizmo apraiškos įvairiose šalyse. Vokietijos teritorinės pretenzijos, jų poveikis santykiams su Lenkija ir Čekoslovakija. Italijos teritorinės pretenzijos Adrijos jūros pakrantėje, Italijos – Jugoslavijos santykiai. Vengrijos revanšizmo problema, jos santykiai su kaimynais: Trianono sutarties pasekmės. Tautiniai santykiai Lenkijoje, Čekoslovakijoje ir Jugoslavijoje. Makedonijos klausimas, Jugoslavijos – Bulgarijos santykiai. Lenkijos – Lietuvos konflikto ištakos, jo vieta Varšuvos užsienio politikoje: aktyvus konflikto laikotarpis (1919 - 1923), santykių sąstingis (1923 - 1933), susitaikymo iliuzijos, ultimatumai ir santykių užmezgimas.

Pagrindinė literatūra

1. Balcerzak W. Powstanie państw narodow w Europie Środkowo – Wschodniej. – Warszawa, 1974.
2. Gellner, Ernest . Tautos ir nacionalizmas / Ernest Gellner; iš anglų k. vertė Kęstutis Rastenis , 1996.
3. Przyjaźnie i antagonizmy: stosunki Polski z państwami sąsiednimi w latach 1918-1939. – Wrocław-Warszawa, 1971.
4. Seton-Watson H. Eastern Europe between the wars. 1918-1941. New York, 1967.
5. Stawowy-Kawka, Irena . Macedonia w polityce państw bałkańskich w XX wieku Prace Komisji Historycznej / Polska Akademia Nauk - Oddział w Krakowie. 1993 .
6. Wandycz, Piotr S. 1923- . Laisvės kaina : Vidurio Rytų Europos istorija nuo viduramžių iki dabarties / Piotr S. Wandycz , 1997
7. Задохин, А.Г. Пороховой погреб Европы . Москва, 2000 .
8. Snyder T. Tautų rekonstrukcija. Vilnius, 2008.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Algis Kasperavičius	Dr.	Doc.	<p>13. <i>Kasperavičius A.</i>. Rok 1918 w litewskiej historiografii radzieckiej i współczesnej // Rok 1918 w Europie Środkowo – Wschodniej. Białystok, 2010. s. 225 – 236.</p> <p>14. <i>Kasperavičius, A. P.</i> Lietuvių visuomenės požiūris į Vilniaus ir Vilniaus krašto prijungimą prie nepriklausomos Lietuvos (1939 m. rudenį-1940 m. vasarą) // Lietuvių-lenkų santykiai amžių tėkmėje. Istorinė atmintis = Stosunki polsko-</p>

litewskie na przestrzeni wieków. Pamięć historyczna. Vilnius, 2009. P. 216-237.

15. *Kasperavičius, A. P.* Литовцы и Красная Армия в 1944-1945 гг. Мобилизация и участие в войне // Вторая мировая война и страны Балтии 1939-1945 : Рига, 2008. С. 83-99.
16. *Kasperavičius, A. P.* Współczesna historiografia Litewska o wydarzeniach końca drugiej wojny światowej i jej skutkach dla Litwy: mity, koniunktura, poszukiwanie owiektywizmu // Contemporary Lithuanian Historiography About the Events from the End of World War II and its Consequences for Lithuania: Myths, Conditions, Searching for Objectivism. Studia Podlaskie. 2007/2008, t. 17, P. 199-211.
17. *Kasperavičius, A. P.* Lata 1939-1945 w pamięci historycznej Litwinów // Rok 1945: między wojną a pokojem. Olsztyn, 2008. P. 64-79.
18. *Kasperavičius, A. P.* Валентинас Густайнис: судьба литовского интеллигента в XX веке // Асоба ў гісторыі: гераічнае і трагічнае: матэрыялы трэцяй міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі студэн. Брест, 2008. С. 17-23.
19. *Kasperavičius, A. P.* Biveinis, Petras, [Kasperavičius, Algis Povilas], Tautiniai santykiai Lietuvoje 1988-1992 metais // Lietuvos istorijos studijos. 2007, t. 20. P. 64-84
20. *Kasperavičius, A. P.* Rozwój dążeń niepodległościowych Litwinów na litewskiej prowincji w latach okupacji niemieckiej (1915-1918) // Lata Wielkiej wojny: dojrzewanie do niepodległości 1914-1915. Białystok, 2007. P. 112-124.
21. *Kasperavičius, A. P.* Naujausieji laikai istorijos vadovėliuose: objektyvios tiesos siekimas ar mitų kaita? // Mokykliniai istorijos vadovėliai ir europinės visuomenės ugdymas rytų ir vidurio Europos šalyse: konferencijos medžiaga. Vilnius, 2006. P. 50-63.
22. *Kasperavičius, A. P.* Visuotinės ir Lietuvos naujųjų ir naujausiųjų laikų istorijos klausimai integruotuose vadovėliuose // Visuotinė istorija vidurinėje mokykloje: dabartis ir perspektyvos: mokslinių straipsnių rinkinys. Vilnius, 2006. P. 36-48.
23. *Kasperavičius, A. P.* Stosunki litewsko – żydowskie w latach 1935 – 1944 // Świat NIE pożegnany. Żudzi dawnych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej w XVIII – XX wieku. Warszawa – Londyn, Instytut Studiów Politycznych PAN, 2004. S. 313 – 329.

			24. Kasperavičius, A. P. Alternatyvos ginklui : Tautininkai ir "Vidurio Lietuva" // Darbai ir dienos : acta et commentationes Universitatis Vytauti Magni. ISSN 1392-0588. 2004, t. 40, p. 227-237.
Audrius Abromaitis	Dr.		<ol style="list-style-type: none"> 1. Stosunki polsko-litewskie w opinii społecznej na Litwie w latach 1920-1923 // Gdańskie studia prawnicze. 2009, T. 20, p. 11-20. 2. Kaip kito požiūris į Lenkiją : Lietuvos viešojo nuomonė 1920-1923 metais // Darbai ir dienos. 2004, t. 40, p. 213-226. 3. Abromaitis A. Priešo įvaizdžio įsitvirtinimas: Lenkijos suvokimas Lietuvoje 1919-1920 m. // Istorija. 2002. Nr. LIII. – P.59-64. 4. Aspekty psychologicznie reformy rolnej na Litwie // Biuletyn Historii Pogrnicza, 2003, Nr.4, s. 21 – 32.

Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka), kodas	Fakultetas	Katedra
Visuomenės modernizacija XIX amžiuje (imperinis modelis)	Istorija (05H)	Istorijos	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos / LII
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius
Paskaitos		konsultacijos	1
Individualus	4	rašto darbas	2,5
			Iš viso kreditų: 7,5
Dalyko anotacija			
<p>Kursas skirtas įsisavinti XIX a. visuomenių modernizacijos kryptis ir tendencijas, pateikiančias modernėjimo perspektyvą, kaip linijinę pažangą, kaip XIX a. valstybių ir visuomenių siekiamybę. Pagrindinis dėmesys skiriamas imperiniam modernizacijos modeliui, kuris yra būdingas, pvz., XIX a. Rusijos ar Habsburgų imperijoms. Pabrėžiamas Lietuvos raidai aktualus Rusijos imperinis modernizacijos modelis, kai politinė, ekonominė, socialinė ir kultūrinė modernizacija vyko, pirma, iš viršaus, antra, pasižymėjo tendencija pasivyti Vakarais.</p>			

Modernizacija suprantama tiek dichotomine (pastangos keisti valstybių politinę, ekonominę ir socialinę sistemas pereinant iš tradicinės agrarinės į industrinę visuomenę) tiek istorine (modernizacijos procesų aprašymas), tiek instrumentine (būdai keisti visuomenę ir kontroliuoti jos transformaciją) prasmėmis. Aptariamas klausimas apie modernizacijos stabdžius ir jos kritiką. Aiškinamasi visuomenės reakcija į modernizacijos iššūkius, pvz., švietimo sistemos pokyčiai, individualizmo ir nacionalizmo apraiškos, politiniai ir socialiniai konfliktai, feminizmas ir antisemitiniai sąjūdžiai.

Pagrindinė literatūra

46. Tomas Balkelis, *The Making of Modern Lithuania*, London and New York: Routledge, 2009
47. Eisenstadt, Shmuel N.: The Basic Characteristics of Modernization . 1966. In: Themenportal Europäische Geschichte (2006), URL: <http://www.europa.clio-online.de/2006/Article=72>
48. Эйзенштадт Ш. Н. Революция и преобразование обществ: сравнительное изучение цивилизаций, пер. с англ. А. В. Гордона, Москва, 1999.
49. Западные окраины Российской империи, научные редакторы: М. Долбилов, А. Миллер, Москва: Новое литературное обозрение, 2006.
50. Каппелер Андреас, Центр и элиты периферий в Габсбургской, Российской и Османской империях (1700-1918 гг.), *Ab Imperio*, 2/2007, с.
51. Каспэ С.В. Империя и модернизация. Общая модель и российская специфика, Москва: РОССПЭН, 2001.
52. Миронов Б. Н. Социальная история России периода империи (XVIII-начало XX в.) : Генезис личности, демократической семьи, гражданского общества и правового государства. Второе издание, исправленное, С.-Петербург : „Дмитрий Буланин’’, 2000.
53. Medišauskienė Zita, Konservatyvi industrinės visuomenės kritika XIX a. vidurio Lietuvoje, *Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija*, t. XLVI, Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2000, p. 3–10.
54. Уильямс Стивен, Либеральные реформы при нелиберальном режиме. Создание частной собственности в России в 1906–1915 гг.//Stephen F/ Williams, *Liberal reform in an liberal regime. The Creation of Private Property in Russia, 1906 – 1915*, Москва: 2009.
55. Wehler Hans Ulrich, *Modernizacja, nacjonalizm, społeczeństwo, wybór i posłowie Robert Traba*, Warszawa, 2001.
56. Хильдермайер Манфред, Российский «долгий век»: «особый путь европейской модернизации? *Ab imperio*, 1/2002, с. 85–101.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
---	-----------------	---------------	--

Tamara Bairašauskaitė	Habil. dr.	<p style="text-align: center;">Straipsniai Lietuvos recenzuojamuose moksliniuose periodiniuose leidiniuose</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Vietinis komponentas Lietuvos totorių sociokultūrinės tapatybės konstrukcijoje (istoriografinis aspektas)</i> // LDK tradicija ir tautiniai naratyvai, sud. A. Bumblauskas, G. Potašenko, specialusis „Lietuvos istorijos studijų“ leidinys, t. 7, Vilnius: VUL, 2009, p. 256–273. 2. <i>The Collision of Definition and Identity: on the Social Status of Lithuanian Karaim in the First Half of the Nineteenth Century</i> // Lithuanian Historical Studies, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2007, vol. 12, Vilnius, 2009, s. 93–112. 3. <i>Luominės paradigmos konfigūracija: buvusi šlėkta Vilniuje (1832–1873 m.)</i> // Lietuvos istorijos metraštis, 2007 – 1, Vilnius: LII, 2008, p. 21–46. 4. <i>Bajoro santykis su dvaru XIX a. pirmojoje pusėje: Mykolo Juozapo Römerio (1778–1853) patirtys</i> // Lietuvos istorijos metraštis. 2005-1, Vilnius: LII, 2006, p. 63–82. 5. <i>Rodzina tatarska w świetle ksiąg metrykalnych (wiek XIX)</i> // Biuletyn Historii Pogranicza, Białystok: Polskie Towarzystwo Historyczne, 2006, Nr. 7, s. 27–40.
Patvirtinta IF taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5		
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus		

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis kodas	Fakultetas	Katedra
Vokietijos–Sovietų Sąjungos karas ir Lietuva	Istorija, 05H	Istorijos	Naujosios istorijos katedra, Istorijos teorijos ir kultūros istorijos ir katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	
seminarai	1	konsultacijos	2
individualus	3	tiriamasis rašto darbas	1,5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija

Dviejų totalitarinių valstybių ir režimų *bendrininkavimas* sunaikino Lenkijos valstybę, stiprėjant jų tarpusavio *konkurencijai* SSRS okupacijos aukomis tapo Baltijos šalys, o jų *žūtbūtinis* naikinamasis *karas*, prasidėjęs Vokietijos agresija 1941-06-22, negrįžtamai pakeitė Vidurio ir Rytų Europą: pradedant politiniu žemėlapiu, baigiant milijonais masinių žudynių aukų. Remiantis pirminiais dokumentiniais šaltiniais bei per paskutinius metus gausiai pasirodančiais moksliniais tyrimais bei sintezėmis (plg. Tarptautinės komisijos nacių ir sovietų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti tyrimus), čia mėginama per masyvaus ir totalinio karo lokalių pjūvį užčiuopti, išskleisti ir gilintis į pagrindines šio laikotarpio Lietuvos (ir regiono) istorijos problemas: totalitarinių režimų okupacinę politiką (sovietizacijos ir nacifikacijos specifika); (politinės, socialinės ir rasinės) naikinamosios politikos įgyvendinimas, kolaboruojant vietos gyventojams ir struktūroms; pasipriešinimo totalitarinei politikai formos ir dinamika.

Bendras planas:

1940 m. Lietuvos okupacija ir aneksija. Kolaboravimas ir represijos. Sovietizacijos pradžia, etapai, antisovietinio pasipriešinimo pradžia. Lietuvos šauliai, ateitininkai, karininkija. Kitos visuomenės grupės. LAF'as ir LLKS. SSRS kariniai planai 1941 m. vasarą.

1941 m. Vokietijos agresija prieš SSRS ir karo veiksmai Lietuvos teritorijoje. Raudonosios armijos katastrofa, Vermachto karo nusikaltimai, Raudonosios armijos nusikaltimai.. Birželio sukilimas. Sovietinio partinio aktyvo organizavimasis ir pasipriešinimas. Sovietinių aktyvistų represijos, individualaus ir grupinio smurto plitimas. Lietuvos laikinoji vyriausybė. Bandymai atkurti Lietuvos nepriklausomybę.

Nacių antižydiškos politikos transformacijos ir įgyvendinimas Lietuvoje, Einsatzgruppe A veikla. Nacių okupacinio režimo įtvirtinimas, karinė bei civilinė okupacinė administracija. Holokausto Lietuvoje eiga ir formos: inscenuoti pogromai, vyrų ir jaunuolių šaudymai, provincijos žydų masinis žudymas, miestų getai, akcijos ir selekcijos, „galutinis sprendimas“. Lietuviškos karinės formuotės, jų raida vertinimas. Lietuviškoji savivalda ir kolaboracinės struktūros.

Antinacinis pasipriešinimas. Lietuvių frontas, LLKS, LLA, VLIK ir kt.. Lietuviškojo pagrindžio spauda. Žydų pasipriešinimo judėjimas. Lenkų pasipriešinimo judėjimas. Sovietinis ir prosovietinis pasipriešinimo judėjimas. Švietimas – pasipriešinimo forma. Priešinimasis karo ir darbo mobilizacijoms. Nacių keršto akcijos.

Lietuvos reokupacija. Karo veiksmai Lietuvos teritorijoje 1944 m. antroje pusėje – 1945 m. pradžioje. Pirmosios NKVD represijos. Mobilizacijos į Raudonąją armiją sabotavimas. Antisovietinio ginkluoto pasipriešinimo pradžia. Politinių represijų tąsa.

Pagrindinė literatūra

1. *Bubnys Arūnas*, Vokiečių okupuota Lietuva (1941–1944). – Vilnius, 1998.

2. *Dieckmann Christoph, Sužiedėlis Saulius*, [Lietuvos žydų persekiojimas ir masinės žudynės 1941 m. vasarą ir rudenį](#). The Persecution and Mass Murder of Lithuanian Jews during Summer and Fall of 1941, Vilnius, 2006.

3. Lietuva Antrajame pasauliniame kare / sudarė Arvydas Anušauskas, Česlovas Laurinavičius. Vilnius : LII, 2007.

4. Lietuva, 1940–1990: okupuotos Lietuvos istorija. Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2007.

5. *Snyder Timothy*, Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin, New York, 2010.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Sigitas Jegelevičius	dr.	doc.	<p>1. <i>Bumblauskas, Alfredas, Gudavičius, Edvardas, Petrauskas, Rimvydas, Vasiliauskas, Artūras, Raila, Eligijus, [Jegelevičius, Sigitas], Butkus, Zenonas, Jakubčionis, Algirdas, Anušauskas, Arvydas, Stankeras, Petras, Ulytė-Grigelevičienė, Vita</i>. Lietuvos vidaus reikalų istorija. Vilnius : Lietuvos Respublikos Vidaus Reikalų Ministerija, 2008. 405 p.</p> <p>2. Vokietijos-SSRS karo istoriografija. 1941 metų birželis: Raudonosios armijos katastrofos anatomija. Nauji vėjai ir stalinizmo apraiškos Vokietijos-SSRS karo istoriografijoje// Knygų aidai. 2008, Nr. 6, p.20-29.</p> <p>3. Birželio sukilimo varomųjų jėgų klausimu// Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis.- Vilnius, 2006. T. 29, p. 121-139.</p> <p>4. Vokietijos-Sovietų Sąjungos karo frontas Lietuvos teritorijoje 1941 metų birželį// Karo archyvas.- Vilnius, 2006. T. 21, p. 136-202.</p> <p>5. Kun. Alfonso Lipniūno pastoracinė ir visuomeninė veikla Vilniuje (1940-1943)// Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis.- Vilnius, 2005. T. 27, p.339-406.</p>

Nerijus Šepetys	dr.	doc.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Šepetys Nerijus, „Litauen zwischen zwei totalitären Regimen: (dialektische) Erfahrung, (selective) Erinnerung und (vage) Hoffnung“ / <i>Jahrestagung – 2009 – Suvažiavimo darbai: 1000 Jahre Litauen – Lietuvos vardui – 1000 metų</i>, Lampertheim, Litaisches Kulturinstitut – Lietuvių kultūros institutas, 2010, p. 191–212. 2. Šepetys Nerijus, [ ] Sajūdj – aštriu kampu] Laurinavičius Č., Sirutavičius V. Lietuvos istorija, t. XII, d. 1: Sajūdis: nuo persitvarkymo iki Kovo 11-osios [recenzija] / <i>Knygų aidai</i>. 2008, Nr. 4, p. 1–11. 3. Šepetys Nerijus, „Rusijos ir Lietuvos santykiai XX a. šiuolaikinėje lietuvių istoriografijoje“ / <i>Lietuvos istorijos studijos</i>, 2007, t. 19, p. 150–162. 4. Šepetys Nerijus, <i>Molotovo–Ribbentropo paktas ir Lietuva</i>, Vilnius: Aidai, 2006. 5. Šepetys Nerijus, Lietuvių santykiai su žydais? Naujausioji holokausto istoriografijos analitika / <i>Naujasis Židinys - Aidai</i>. ISSN 1392-6845. 2005, Nr. 6, p. 246-254.
-----------------	-----	------	---

Algirdas Jakubčionis	Dr.	Doc.	<p>9. <i>Bumblauskas, Alfredas, Gudavičius, Edvardas, Petrauskas, Rimvydas, Vasiliauskas, Artūras, Raila, Eligijus, Jegelevičius, Sigitas, Butkus, Zenonas, [Jakubčionis, Algirdas], Anušauskas, Arvydas, Stankeras, Petras, Ulytė-Grigelevičienė, Vita.</i> Lietuvos vidaus reikalų istorija. Vilnius : Lietuvos Respublikos Vidaus Reikalų Ministerija, 2008. 405 p.</p> <p>10. <i>Anušauskas, Arvydas, Banionis, Juozas, Bauža, Česlovas Siktas, Brandišauskas, Valentinas, Bubnys, Arūnas, [Jakubčionis, Algirdas], Jonušauskas, Laurynas, Kuodytė, Dalia, Maslauskienė, Nijolė, Stankeras, Petras, Starkauskas, Juozas, Streikus, Arūnas, Tininis, Vytautas, Truska, Liudas.</i> Lietuva, 1940-1990: okupuotos Lietuvos istorija. Vilnius : Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2007. 720 p.</p> <p>11. Jakubčionis, Algirdas, The anti-Soviet resistance in Lithuania in the 1950s and 1960s. Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2007. 47 p.</p> <p>12. Jakubčionis, Algirdas, Knezys, Stasys, Streikus, Arūnas, Okupacija ir aneksija: pirmoji sovietinė okupacija (1940-1941) = Vilnius : Margi raštai, 2006. 568 p</p> <p>13. <i>Jakubčionis A.</i> Disidentai Baltijos respublikose // Baltijos regionas: konfliktai ir bendradarbiavimas: kelias iš praeities į ateitį. Tallinn, 2005. p. 133-135.</p>
Patvirtinta Istorijos fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr.5			
Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus			

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis kodas	Fakultetas	Katedra
Žydai Rytų ir Vidurio Europos visuomenėse: istoriografijos paradigmos ir teorinės prieigos	Istorija, 05H	Istorijos fak.	Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra
Studijų būdas	Kreditų skaičius	Studijų būdas	Kreditų skaičius

paskaitos		konsultacijos	1
individualus	4	tiriamasis rašto darbas	2,5

Viso: 7,5 kreditai

Dalyko anotacija
<p>Žydų istorijos Vidurio ir Rytų Europoje tyrimai yra santykiškai nauji, juos XIX a. pradėjo žydų modernėjimo ir emancipacijos paveikti didžiąja dalimi savamoksliai kultūrininkai ir intelektualų, nukreipę savo pastangas į didelės apimties pasaulinių žydų istorijų rašymą, rečiau konkrečių problemų aktualizavimą ar, ypač Rusijos imperijos žydų aplinkoje, pirminių šaltinių kaupimą ir publikavimą. XIX a. ir XX a. pradžioje ėmė klostytis pirmosios istoriografinės prieigos ir teorinių apmąstymų reikalaujantys autorių sprendimai, kaip pateikti sisteminti ir interpretuoti kelis šimtmečius valstybės neturinčios diasporinės tautos, gyvenančios antijudaizmo ir antisemitizmo atmosferoje, istoriją ir kultūrą. Šiuos svarstymus veikė ne tik žydus priėmusių visuomenių nuostatos, bet ir pačių žydų aktyvūs politiniai (ypač sionizmas, ar nepritarimas jam) ir kultūriniai judėjimai. Šiuolaikinių profesionalių analitinių žydų studijų pradžią įprasta sieti su Jeruzalės hebrajų universiteto įkūrimu (1925), tuo pat metu Vilniuje veiklą pradėjo ir JIVO (jid. <i>Jidišer visenšaftlecher institut</i>). Institucionalizuotos žydų istorijos ypač Vidurio ir Rytų Europoje studijos įgavo naują kokybę, plėtėsi aptariamų problemų spektras, atitinkamai gausėjo ir svarstymų apie tai koks turėtų būti santykis su žydų istorija, jos didaktinė reikšmė patiems žydams, kokie turėtų ir galėtų būti istorijos pateikimo kontekstai (bendruomenės viduje, pasaulio ir / ar Europos visuomenių kontekste ir pan.). Pirmasis radikalai kritikuoti žydų viduramžių (iki 1789 m.) nuvertinimą kaip priemonę emancipacijai populiarinti ir pateisinti ėmėsi Salo Baronas (<i>Ghetto and Emantipation // The Menorah Journal</i>, 1928), paskatinęs kritinio požiūrio į esamas žydų istorijos paradigmas atsiradimą. Dar vienu radikaliu lūžių žydų istorijos historiografijoje tapo holokaustas. Po jo ne tik susiklostė atskira tyrinėjimų kryptis – holokausto studijos, suaktyvėjo tarpukario situacijos Europoje tyrimai ir žydų studijos apskritai, tačiau radosi ir papildomų paskatų permąstyti ankstesnių laikotarpių istoriją, lėmusių kelis dešimtmečius dominavusios martirologinės žydų istorijos paradigmos įsitvirtinimą. Kai kurias atvejais pakito ir santykis su šaltiniais, ypač gyvaisiais liūdijimais (atskirą grupę sudaro vadinamosios atminties knygos - <i>jizker buch</i>), istorine atmintimi. Emocionalumas ir nostalgija sąlygojo naujų istoriografinių paradigmų, o kai kurių fenomenų atvejais, net mitų atsiradimą. XIX a. pradžioje imtasi ne tik intensyviau gilintis į skirtingų epochų sociokultūrinę žydų bendruomenių istoriją, bet ir permąstyti (<i>Rethinking</i>) pohlokaustines historiografijos patirtis, ar net atskirus ankščiau tyrinėtojųs keblumų nekėlusius reiškinius. Šiuolaikinė historiografija drąsiai kelia provokuojantį klausimą: kiek žydiška yra žydų istorija?</p> <p>Dalyko tikslai: 1) Analizuojant naujausią historiografiją identifikuoti šiuo metu vyraujančias žydų istorijos Rytų ir Vidurio Europoje historiografines paradigmas; 2) Išskirti ir aptarti historiografijos paradigmų genezę, žydų istorijos pateikimo kontekstus ir prieigas nuo XIX-XIX a. 3) palyginti Lietuvoje susiklosčiusias žydų studijų tendencijas su vyraujančiomis Vidurio ir Rytų Europoje, bei platesniu - pasaulinės žydų historiografijos mastu; 4) Nustatyti kokiuose historiografijos</p>

kontekstuose ir kokias prieigas taikant yra pristatoma ar tiriama skirtingų laikotarpių Lietuvos žydų istorija ir kultūra, kokie jos segmentai pabrėžiami Lietuvos ir užsienio tyrinėtojų darbuose.

Pagrindinė literatūra

1. Antony Polonsky, *The Jews in Poland and Russia*, vol. 1 (1350-1881), vol. 2 (1881-1914), Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 2010;
2. Shaul Stampfer, [Families, Rabbis and Education: Traditional Jewish Society in Nineteenth-Century Eastern Europe](#), Littman Library of Jewish Civilization, 2010--
3. Ezra Mendelsohn, *The Jews of East Central Europe between the World Wars*, Indiana University: Bloomington 1983.
4. Salo Wittmayer Baron, *A Social and Religious History of the Jews*, vol. 16, Columbia University Press: New York 1976.
5. Immanuel Etkes, *The Gaon of Vilna. The man and His Image*, Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 2002;
6. [Anti-Jewish Violence: Rethinking the Pogrom in East European History](#) by Jonathan Dekel-Chen, David Gaunt, [Natan M. Meir](#), and Israel Bartal, Indiana University Press, 2010;
7. Estraikh, Gennady, Krutikov, Michael, eds. *The Shtetl: Image and Reality. Papers of the Second Mendel Friedman International Conference on Yiddish*. Oxford, 2000,
8. Israel Bartal, *The Jews of Eastern Europe, 1772-1881*, University of Pennsylvania Press, 2005;
9. Moshe Rosman, *How Jewish is Jewish History?* Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 2008;
10. [Rethinking European Jewish History](#), eds. Jeremy Cohen & Moshe Rosman, Oxford: Littman Library of Jewish Civilization, 2008;
11. Katz, Jacob, ed. *Toward Modernity: The European Jewish Model*. New Brunswick, N.J. and Oxford, 1987;
12. Семен Дубнов, *История евреев в Европе*, тт. I – IV, Москва, 2003.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Jurgita Verbickienė	Dr.	Doc.	<p>-<i>Žydai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės visuomenėje: Sambūvio aspektai</i>, Žara, Vilnius, 2009, p.446;</p> <p>-<i>Mokslas krikščioniskas zamajtkaj parasitas. Kunigo Jono Krizostomo Gintilos žemaitiškas katekizmas hebrajų rašmenimis</i> (J. Šiaučiūnaitė – Verbickienė, sudarytoja, liet. ir angl.k.), Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2009, p.219;</p> <p>-<i>Synagogues in Lithuania. Catalogue, A-M</i>, (eds. A. Cohen –Mushlin, S. Krawtsov, V. Levin, G. Mickūnaitė, J. Šiaučiūnaitė –Verbickienė), Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2010, p. 333.</p> <p>- <i>Jewish Space in Central and Eastern Europe: Day-to-Day History</i>. Proceedings of international Conference of the Lithuanian Institute of History and the Centre for Studies of Culture and History of East European</p>

Jews, May, 11-12, 2006 Vilnius, (eds. J. Verbickienė, L. Lempertienė), Cambridge Scholars Publishing, 2007, p. 329.

- *Blood Libel accusation in multi-confessional society: the case of Grand Duchy of Lithuania* // East European Jewish Affairs, vol 38, Number 2, August, 2008, p. 201-209;

- *The Social and Legal Status of Jews in the Grand Duchy of Lithuania and its Influence on the Status of Tatars and Karaites* // Central Europe, Vol. 8 No. 2, November, 2010, p.68–85;

- *Žydiškasis Vilnius: kaip jį suprantame? Paveldosauginiai diskursai* - Naujasis Vilnias perskaitymas: didieji Lietuvos istoriniai pasakojimai ir daugiakultūrišmiesto paveldas, (red. A. Bumblauskas, Š. Liekis, G. Potašenko), Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009, p. 215-232;

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės suvokimo realybės ir mitologijos kontekstai Lietuvos žydų bendruomeninėje sąmonėje – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tradicija ir paveldo „dalybos“, sud. A. Bumblauskas, Š. Liekis, G. Potašenko, specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys“, t. 5, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2008, p. 349-376.;

„Kuris iš jų geresnis: žydas, totorius ar čigonas?“ Petro Čiževskio žvilgsnis į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės totorių kasdienybę – Orientas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos visuomenės tradicijoje: totoriai ir karaimai, sud. Bairašauskaitė T., Kobeckaitė H., Miškinienė G., specialusis „Lietuvos istorijos studijų leidinys“, t. 6, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2008, p.215-222

Žydų ūkinės veiklos varžymai LDK miestuose: poveikis žydų ekonominės veiklos kryptių formavimuisi - Žydai Lietuvos ekonominėje – socialinėje struktūroje: tarp tarpininko ir konkurento, sud. D. Staliūnas, V. Sirutavičius, Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2006, p. 11-27.

Patvirtinta fakulteto taryboje 2010 11 05, protokolo Nr. 5

Dekanas prof. dr. Zenonas Butkus

